

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

שיעור חשוב ביסודות תורת הנפש:
עבודת הנפש של היועץ בתהליך היעוץ

שלח תשפ"א

שלח ה'תשפ"א

- 04 יועץ-רופא-חכם**
שיעור לצוות תורת הנפש (ח"א)
שמו ותפקידו של יועץ הנפש
ושרש העצה הטובה
- 10 תהליך היעוץ**
שיעור לצוות תורת הנפש (ח"ב)
פרוט תהליך היעוץ החסידי,
החל מהיחס לנזקק לעזרה,
דרך ההדרכה הנכונה ועד לסיום
- 28 "קול התור"**
נועם אלימלך
צדיקים "תורים" וצדיקים "בני יונה"
- 30 שליחות המרגלים**
זהב שלמה
שליחת המרגלים להנאתו וטובתו
של משה רבינו
- 33 "המהלך בדרך"**
פרקי אבות - פרק ג משנה ז
לא לומר כמה יפה התורה שלי
- 34 הסיפור החסידי**
רבי בעריש מביאלא
על דרכו בקדש של בעל ההילולא -
כ"ה סיון
- 36 מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
התכחשות לרצון העצמי ותיקון הברית
- 37 פְּאָדוּר לְעֵלְזִים**
מה השם שלך?
רְזִי יִלְפֹד אוֹתְנִי עַל סוּד הַשֵּׁם שֶׁל הָאָדָם
וְעַל בְּחִירָה חֲפְשִׁית

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי נפלאות. לפניכם גליון פרשת שלח מלא בכל טוב ובעיקר ב'עצות טובות'.

השבוע בגליון:

בשבוע בו אנו קוראים על עצה לא טובה, **עצת המרגלים**, מתפרסם כאן לראשונה **שיעור נפלא ויסודי של הרב לצוות 'בית הספר לתורת הנפש'**, בו האריך והעמיק הרב **בביאור יסודות היועץ על פי שיטת תורת הנפש החסידית** - פשוט **שיעור-חובה** לכל אחד ואחת המעוניינים להבין ברזי הנפש בראי פנימיות התורה [וביינו, מי לא מעוניין?]. עוד לפני שנגיע למעמקי שיטת תורת הנפש, פותח הרב בחלקו הראשון של השיעור - **יועץ-רופא-חכם** - בביאור **מהו שמו הנכון של המטפל החסידי - יועץ**, תוך הסבר מה החסרון בשם מטפל ובגישה הנובעת מכך ומהם **תפקידיו הנוספים של היועץ ושרש העצה הטובה**. זהו שיעור קצר וחשוב, אבל הוא רק **הקדמה לשיעור הבא אחריו** - עליו פשוט אסור לוותר. השיעור הבא צולל לסודות **תהליך היועץ**. בשיעור מסביר הרב מהם **שלבי היועץ הנכונים**, החל מהיחס לאדם הפונה ליועץ ועד לסופו המוצלח של התהליך, תוך **שימוש היועץ בכלל כחות הנפש שלו בתהליך**. בשיעור מתייחס הרב גם **לאופן בו מיושמים עקרונות תורת הנפש ביחס לאינם-יהודים**, מאריך בהזדהות **היועץ עם המטופל לטוב ולמוטב** ובאמונה בו, מה שמאפשר את התמיכה והאהבה יחד עם ההסתייגות מהדרוש-תיקון. על אף שזהו שיעור ארוך, **תוכנו היסודי מובן ובהיר ובאים בו לידי ביטוי רבים מיסודות תורת הנפש החשובים ביותר**. אז גם אם אתם לא מהקוראים הקבועים של השיעור המרכזי - השבוע **אל תחמיצו!** חשוב לציין עוד **'ממתק' של תורת הנפש** שנמצא השבוע **במענות**. אם החוברת הזו עושה לכם חשק להצטרף ל**לימודים בבית ספר לתורת הנפש**, זה הזמן. פרטים בטלפון 02-5662323 ובאתר ביה"ס לתורת הנפש torathanefesh.org

שבת שלום ומבורך,

המערכת

הגליון מוקדש לזכות:

מנחם מענדל ויפה ש"י מלכיאלי לרגל חתונתם - **כ"א סיון**. שיזכו לבנין עדי עד ודור ישרים יבורך

יועץ רופא חכם

קיצור מהלך השיעור

אחרי הפסקה ארוכה, יחסית, נערך מפגש של הרב עם צוות בית הספר לתורת הנפש. עיקר השיעור היה מהלך יסודי על השלבים השונים ב**תהליך היעוץ** – שנדפס לקמן בחוברת. כהקדמה, פתח הרב בשם הראוי למי שמטפל על פי תורת הנפש. על מה שהוסבר בדרך כלל, שבוגר תורת הנפש מוכשר להיות **יועץ**, נוספו עוד שני כינויים משלימים – **רופא וחכם** (ו'על הדרך' יש הסבר חשוב להסתייגות מהכינוי מטפל). במהלך הקצר מוסבר המבנה הפנימי אליו חתאימים **שלושת הכינויים** – **שלוש מדרגות** בכתר, המקור **העל-מודע** ממנו נמשכות העצות הטובות לבעיות שצצות בתחום **המודע**.

יועץ או מטפל?

למה אנחנו מעדיפים את השם 'יועץ' על המלה 'מטפל', שמרבים להשתמש בה היום? המושגים מטפל, מטופל וטיפול נגזרים מהשרש **טפל**, המופיע בתנ"ך שלש פעמים – "טפלו עלי שקר זדים"¹, "ואולם אתם טפלי שקר רפאי אלל בלכם"² ו"ותטפל על עוני". כל ההופעות הן בהקשר שלילי, שמסביר מדוע מושג הטיפול בלשון הקדש מעורר הסתייגות טבעית...

ברוכים הבאים. אני שמח לראות את כולם. כשהתחלנו את תורת הנפש, לפני כך וכך שנים, השאלה הראשונה היתה – איך קוראים לתלמידים? כלומר, מה רוצים שהם יהיו? הגענו אז למסקנה שהשם הכי טוב הוא יועץ. גם משיח נקרא יועץ – "פלא יועץ"³. העצות של "פלא יועץ" הן "עצות מרחוק אמונה אמן"⁴ – הכל מתחיל מאמונה, כמו שנסביר⁵.

ד תהלים קיט, סט.
ה איוב יג, ד (בטענת איוב כנגד רעיו, המתיימרים להעניק לו טיפול נפשי – ראה גם בספר להפוך את החשך לאור פי"ב ובאוצר הנפש ח"א עמ' קעד ואילך).
ו שם יד, יז.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שיעור לצוות תורת הנפש (ח"א). י"ג כסלו תשפ"א – כפ"ח.
א ישעיה ט, ה.
ב שם כה, א.
ג בחלקו העיקרי של השיעור – נדפס לקמן.

מודעות של

מטפל היא טיפול
בטפל, שלא
תמיד מגיע
לעיקר – טיפול
בסימפטומים
במקום טיפול
בשרש הבעיה
(וכשאין עצה כיצד
לפתור את הבעיה
מהשרש, נוצרת
תלות שלילית בין
המטופל למטפל
– המטפל הופך
את המטופלים
(לטפילים...))

כשמבחינים בין העיקר והטפל ניתן לתת עצה טובה, כזו שפותרת את הטפל (הסימפטום) מתוך ההתמודדות עם העיקר (שרש הבעיה).

[אכן, בעומק יותר, בשער היחוד והאמונה^{יב} מסביר אדמו"ר הזקן שהמושגים עיקר וטפל, שהם כנשמה וגוף, אינם מתאימים לבטול הנבראים באור ה' המהוה אותם תמיד יש מאין (ולא רק מחיה אותם כנשמה את הגוף). היעוץ האמתי, "עצות מרחוק אמונה אמון" (הנ"ל), צריך להאיר באדם את היחוד והבטול האמתי – ההכרה שהכל ממש (העיקר והטפל, הנשמה והגוף) הוא אלקות, וממילא בעצם הכל טוב, כפי שמסביר אדמו"ר הזקן

בפרט באגרת ה'יעוץ' שלו להתמודדות עם קשיים ויסורים^{יג}.]

יועץ, רופא, חכם

כמו שאמרנו, אנחנו רוצים היום לעבור על תכונות היועץ ועל התהליך של נתינת עצה טובה לזולת. כהקדמה נחוצה נתבונן מעט בהגדרה של היועץ.

מה המושג הכי קרוב ליועץ? מי שעוסק בתחום המקביל ליעוץ בנפש, כאשר מדובר בגוף, נקרא רופא (ורמז: "פלא יועץ" בגימטריא רופא). הרמב"ם בהלכות דעות^{יד} כותב שהחכם הוא רופא הנפשות: "ומה היא תקנת חולי הנפשות? ילכו אצל החכמים שהן רופאי הנפשות וירפאו חליים בדעות שמלמדין אותם עד שיחזירום לדרך הטובה". כשעסקנו בענין,

יב תניא שער היחוד והאמונה פ"ו.

יג תניא אגה"ק יא – נתבארה באריכות בסדרת שיעורים מכ"ב אדר תש"פ.

יד פ"ב ה"א.

התרגום של שרש טפל בכל המקומות הללו הוא לשון חיבור, כאשר בחז"ל הניגוד של הטפל הוא העיקר – הטפל שולי לעיקר ומתחבר אליו. מכאן נבין שמודעות של מטפל היא טיפול בטפל, שלא תמיד מגיע לעיקר – טיפול בסימפטומים במקום טיפול בשרש הבעיה (וכשאין עצה כיצד לפתור את הבעיה מהשרש, נוצרת תלות שלילית בין המטופל למטפל^ז – המטפל הופך את המטופלים לטפילים...)^ח. העיקר בכל מקום הוא חיזוק האמונה והבטחון בה', שמתוכו נובעת עצה טובה. כדי להגיע לעיקר יש לעקור את הרע בשכל (דעות כוזבות) וברגש (מדות רעות), אך העצה הטובה

של החסידות^ט היא לקיים "סור מרע" על ידי "ועשה טוב" – להתמקד בעיקר וממילא לדחות את הטפל.

חשוב להדגיש שהטפל יכול להיות דבר חשוב לכשעצמו, אך עדיין הוא טפל ביחס לעיקר, כלשון חז"ל ביחס לעתיד לבוא "לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא שתהא [הגאולה מ]שעבוד מלכויות ויציאת מצרים טפל לו, כיצא בו אתה אומר 'לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך', לא שיעקר יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו"^י.

ז ראה בחומרת הענין גם אשא עיני מאמר "שבעה יסודי חינוך" פ"ג.

ח טפול שכזה, גם אם בתחלה הוא נדמה כמענין ומקדם (הרבה בגלל קטנות המוחין של המטופל, ובגלל ההנאה שמתרכזים בו ובעיותיו) נעשה גם תפל (המתחלף בלשון חז"ל בטפל בכ"ד), חסר טעם, וילדותי (שייך לטף, תחלת הטפל).

ט ראה להפוך את החשך לאור פ"ז.

י תהלים לד, טו; לד, כז.

יא ברכות יב, ב ואילך.

שהוא "מורח ודאין"^ח, שופט על פי חוש הריח (אנחנו רק מקוים שמה שנמצא לנו על הפנים – המסכות – לא יפגע בחוש הריח... משיח הוא הריח, אז צריך לשמור על החוש). כלומר, המשיח הוא רופא-יועץ-חכם – בוגר מוצלח של תורת הנפש...

אם נשנה את הסדר ונקדים את היועץ, שבאמת הוא השרש הכי עליון (כפי שנסביר) הסימן של יועץ-רופא-חכם הוא כבר ירח. ירח הוא דוד המלך, המשיח הוא דווקא ירח. כתוב "שמש ידע מבואו"^ט אבל "ירח לא ידע מבואו"^כ – שרש הירח יותר גבוה מהשמש, "לא ידע מבואו", רדל"א, כמו שרש האשה שיותר גבוה מהאיש, "אשת חיל עטרת בעלה"^{כא}.

הקשר בין ירח לירח, שני ענינים משיחיים, מופיע בתורה בתופעה מיוחדת ביחס לעיר ירחו, "מנעולה של ארץ ישראל"^{כב}: בתורה העיר נקראת "ירחו"^{כג}, לשון ירח^{כד}, ואילו בספר יהושע היא נקראת תמיד "ירחו"^{כה}, לשון ירח^{כז} (וכתוב^{כח} שריח הקטרת^{כח} הגיע עד לירחו). בתורה יהושע בן נון הוא ירח-מקבל ביחס למשה רבינו, "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה"^{כט}, אך כאשר הוא נעשה מנהיג הדור, עם הכניסה לארץ (והוא הופך מ"משרת משה"^ל למשה שבדור),

עם יסוד תורת הנפש, אולי גם הזכרנו שאצל הרמב"ם הביטוי הוא רופא. הרמב"ם עצמו היה רופא, גם בגוף, והיות שהוא חכם בתורה הוא גם רופא נפש.

אם כן, יש בעצם שלשה שמות – רופא,

יועץ וחכם. היום חכם נקרא רב. אם אתה רב – באים לשאול אותך שאלות בהלכה. אבל כל רב אמתי, לא רק מהיום אלא מאז ומתמיד, הוא גם יועץ ורופא נפש, 'כל-בו' ביכולת לעזור לקהילה שלו. אצל הרמב"ם ואצל חז"ל^{טו} קוראים לו חכם. כנראה בשביל לדעת איך לתת עצה טובה צריך חכמה, כמו "חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט"^{טז} אצל שלמה, במשפט הראשון שלו.

נחזור: יש תודעה של חכם; יש תודעה של רופא – שיש כאן חולה שצריך לרפא; ויש יועץ, כשמו של המשיח, "פלא יועץ". צריך את שלשתם יחד,

שלשתם מקשה אחת, אבל איפה הם בספירות העליונות?

ריח הירח

לפני שנסביר את המבנה ניתן רמז, סימן,

כפי שאנו אוהבים:

ראשי התיבות של רופא-יועץ-חכם הם

ריח. **ריח** הוא החוש של מלך המשיח, עליו כתוב "והריחו ביראת הוי"^ל וחז"ל הסבירו

טו ראה גם בבא בתרא קטז, א.

טז מלכים א ג, כח.

יז ישעיה יא, ג.

יח סנהדרין צג, ב.

יט תהלים קד, יט.

כ ר"ה כה, א.

כא משלי יב, ד.

כב רש"י יהושע כד, יא. עפ"י במדבר רבה טו, טו.

כג במדבר כב, א; כו, ג; שם סג; לא, יב; לג, מח; שם נ; לד,

טו; לה, א; לו, יג; דברים לב, מט; לד, א; שם ג.

כד רבינו בחיי דברים לב, מט. תקו"ז צב, א.

כה יהושע ב, א; ג, טז; ד, יג; שם יט; ה, י; ו, א; ב; שם כה;

כו; ז, ב; ח, ב; ט, ג; י, א; שם כח; שם לי, ט; יג, לב; טז, א;

שם ז; יח, ב; שם כא; כ, ח; כד, יא.

כו רש"י יחזקאל כז, יז. רש"י ברכות מג, א ד"ה שמן ארצנו.

כז תמיד פ"ג מ"ח.

כח קטרת רומזת גם להתקשרות שלמעלה מטעם ודעת

(מדרגת היחידה, לה שייך הריח, החוש של הכתר) – סוד

"בחד קטירא אתקטירנא ביה בקוב"ה" (זהר ח"ג רפח, א).

כט בבא בתרא עה, א.

ל במדבר יא, כח. יהושע א, א.

הברקה חדשה איך לצאת מהסבך תלויה במוחא־סתימאה, במשהו שמעל המודעות הרגילה (ובוודאי כשהבעיות עצמן נובעות מהלא־מודע). הפנימיות של חכמה סתימאה היא גבורה דעתיק^ג, לכן מאד מתאים שדווקא אצל הרמב"ם, רופא הנפש הוא החכם – שרש הרמב"ם בגבורה, כידוע^ד, והגבורה בשרשה הראשון היא גבורה דעתיק.

מי הרופא הראשון בתורה? אברהם אבינו, אצלו כתוב לראשונה שרש רפא בתורה – "ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך"^ה. אברהם פעל רפואה בכח התפלה שלו, הוא גם המתפלל הראשון בתורה. החולה הראשון שצריך לרפא הוא אבימלך מלך גרה,

מלך פלשתים. הסברנו הרבה פעמים^ו שאבימלך הוא מי שרוצה למלוק, "אנא אמלוק"^ז – אבי (לשון רצון) מלך. אבי מלך הוא הרצון השלילי למלוק, הרצון למלוק בלעומת־זה, אבל המקור של הרצון למלוק בקדושה הוא אמירת ה' "אנא אמלוק" – הרצון למלוכה של ה'. בספירות, זו מדרגת הגלגלתא דאריך אנפין, מקור הרצון בנפש. גם רפואה הולכת עם אריך – ארוכה לשון רפואה, כמו שאומרים בתפלה "ארוכה ורפואה". בגלגלתא דאריך מלוּבש החסד דעתיק – חסד היא מדת אברהם אבינו, שם הוא מרפא את החולים.

אבל העצה כבר באה מ"פלא יועץ", "עצות מרוחק אמונה אמך". עצה שייכת לאמונה, הכח

כל יועץ צריך להיות תלמיד של משה־משיח שבדור, כשעצות התלמיד הן בגדר "לא ידע מבואו" – הוא מנסה כמיטב יכולתו לתת את העצה הטובה אך הוא נמצא עדיין באי־ודאות (ומשתדל לפעול כשליח של ה"פלא יועץ" האמתי, ובכך לזכות לסייעתא דשמיא לכוון לאמת)

מאירה אצלו בחינת משיח – הריח^ח. כל יועץ צריך להיות תלמיד של משה־משיח שבדור, כשעצות התלמיד הן בגדר "לא ידע מבואו" – הוא מנסה כמיטב יכולתו לתת את העצה הטובה אך הוא נמצא עדיין באי־ודאות (ומשתדל לפעול כשליח של ה"פלא יועץ" האמתי, ובכך לזכות לסייעתא דשמיא לכוון לאמת). המשיח שבדור זוכה לבחינת הריח בשלמות, כשהוא יכול לסמוך לגמרי על חוש הריח הפנימי שלו, כרוח הקדש גמורה, ולהיות "מורח ודאין" (ואף לפעול בתפלתו את הצלחת העצה, כדלקמן).

יועץ־רופא־חכם – ג רישין שבאריך

נחזור, יש כאן שלשה עניינים־תארים שכולם נצרכים, אך כל אחד מהם הוא בחינה אחרת. אם רוצים לתת הקבלה פשוטה לספירות – הכל כאן בכתך, מלמטה למעלה:

החכם שייך לחכמה סתימאה. בשביל להיות חכם לא די בחכמה הגלויה שבנפש. השאלה אם מישהו נקרא חכם או לא תלויה בחכמה סתימאה. חכמה סתימאה, שבחסידות נקראת כח המשכיל שבנפש^ט, היא מקור כל ההברקות והתחושות הפנימיות. צריך שהיועץ הטוב יהיה חכם – שכח המשכיל יהיה גלוי אצלו. חכמה גלויה מספיקה כדי לנתח את המציאות, להתמודדות עם בעיות שאדם מסוגל לפתור לעצמו לבד, אבל

לג ע"ח ש"יג (א"א) פ"ו (מ"ק).

לד שער הגלגולים הקדמה לו.

לה בראשית כ, יז.

לו ראה שיעור ח' שבט ס"ח. ובכ"מ.

לז ע"פ מלכים א, ה.

לא עם כיבוש יריחו יהושע גם נשא לאשה את רחב, נוטריקון ריח טוב. יריחו היא "עיר התמרים" – ישנם תמרים המפיצים ריח טוב (ראה סוטה מט, א) וכן תמר בגימטריא שמש (ותמורתו הירח, וד"ל).

לב סידור עם דא"ח ד"ה "ברוך שאמר" (לט, ג"ד). ובכ"מ בחסידות.

ההבדל?

כפי שהוזכר, אברהם אבינו הוא הדוגמה ל"רופא", והוא פועל רפואה על ידי תפלה. על מופתיו של אלישע הנביא כתוב "הגדלות אשר עשה אלישע"^מ (והכוונה שם במיוחד להחייאת בן האשה השונמית^{מא}) ומסבירה הגמרא ש"אלישע דעבד – ברחמי הוא דעבד"^{מב} (אלישע מה שעשה – בבקשת רחמים עשה). כלומר, את העצה הטובה של אלישע הנביא להחייאת המת הוא פועל באמצעות תפלה (לאחר שעצתו הראשונה, לשלוח את משרתו גיחזי שיניח את משענתו על הנער לא הועילה^{מג}). אכן, הדברים מובאים בגמרא בקשר למחלוקת בין רבי יוחנן לרבי יהושע בן לוי האם "בית גדול"^{מד} הוא "מקום שמגדלין בו תפלה" או "מקום שמגדלין בו תורה"^{מה}. לאור זאת נסביר שהרופא שביועץ פועל על ידי תפלה, כמו אברהם אבינו וכמו אלישע^{מו}, ואילו החכם שביועץ פועל על ידי תורה, כמו רבי שמעון בר יוחאי שפעל ירידת גשמים על ידי דברי תורה^{מי}. העצה הטובה יכולה

מ מלכים ב, ח, ד.

מא כפי שעולה מהפסוקים הבאים שם.

מב מגילה כז, א.

מג מלכים ב, ד, כט, לא.

מד שם כה, ט.

מה הגמרא אומרת שלדעת ריב"ל "בית גדול" היינו "בית שמגדלין בו תורה" (ובשל גדולת התורה לגבי התפלה מותר לשנות מבית כנסת לבית המדרש). החת"ס בתשובותיו (או"ח קצח) מאריך שהדעה השניה ש"בית גדול" הוא "בית שמגדלין בו תפלה", התואמת את האמור שאלישע פעל בתפלה דווקא, היא דעת רבי יוחנן שהלך בשיטת הירושלמי (יומא פ"ג סוף ה"ז, הובא בתוספות רי"ד קידושין נ"א, א ד"ה "ירושלמי") שמי שנהנה מהציבור אינו יכול לפעול בשמות קדושים (ואיתא בשם האמרי אמת שהסמיך זאת על הפסוק "ויבטחו בכ' יודעי שמך", ש"יודעי שמך" צריכים להיות בוטחים בה' לבדו ולא נהנים ממתנת בשר ודם), וממילא פשיטא שאלישע שהנהגתו היתה שנהנה מהציבור (ברכות י', ב) פעל בתפלה דווקא, אך מכיון שבתלמוד הבבלי לא קיי"ל כשיטת הירושלמי בזה, שוב אין הוכחה שאלישע פעל דווקא בתפלה ולמעשה פוסקים כאן כריב"ל (שמותר לשנות מבית כנסת לבית המדרש) – עיי"ש.

מו וראה מלכים ב, כ, שאגם אלישע מרפא (וכן החייאת המת, בן השונמית, היא פעולת ריפוי).

מז זהר ח"ג נט, ב. נתבאר בכ"ד בד"ח (ראה גם שיעור

של רישא דלא ידע ולא אתידע (רדל"א) – היכולת לתת עצה טובה מתחילה מאמונה שיש פתרון לבעיה ושיש גם שרש טוב למציאות שבגלוי נראית כבעייתית^{לח}. אבל כדי לתת עצה טובה צריך דעת. הדעת דעתיק (שהיא הדעת של רדל"א, המוחין של עתיק) מתלבשת-מאירה באוירא דאריך. אלו המושגים.

אם כן, המבנה הזה של שלשת השמות – שבעצם כולם צריכים להיות בתוך אדם אחד, כולנו, כל מי שרוצה לעזור לזולת באמת –

הוא לפי הסדר דעת-חסד-

גבורה דעתיק: דעת היא

היועץ, חסד הוא הרופא

וגבורה היא החכם. שוב,

לפי הסדר הזה הסימן

הוא **יח** – יועץ-רופא-

חכם כנגד דעת-חסד-

גבורה (דעתיק). אבל

היות שהדעת של עתיק

מאירה באוירא, שלמטה

מהגלגלתא ולמעלה

ממוחא סתימאה^{לט}, הסדר

הוא גם **יח** – רופא-יועץ-חכם כנגד גלגלתא-

אוירא-מוחא (דאריך).

יועץ דעת הארת דעת דעתיק באוירא

רופא חסד גלגלתא

חכם גבורה חכמה סתימאה

עצה, תפלה ותורה

נסביר קצת יותר: הדעת בכל מקום כוללת

גם את החסד וגם את הגבורה – הכלל כאן הוא

היועץ, ובתוכו יש רופא (חסד) וחכם (גבורה).

כלומר, את העצה הטובה של היועץ הוא יכול

לפעול כרופא והוא יכול לפעול כחכם. מה

לח ראה גם יין משמח ח"א ש"ב בתורה "יעוץ נישואין".

לט הסימן בקבלה הוא **גמא** – גלגלתא-מוחא-אוירא

(לקוטים מרמ"מ משקלוב אות קא; אוצר החיים בהר עמ'

רנג) – כאשר האויר הוא באמצע, והוא סוד שם **סג** דאריך

שבין שם **עב** המאיר בגלגלתא ושם **מה** המאיר במוחא, וד"ל.

היכולת לתת עצה

טובה מתחילה

מאמונה שיש

פתרון לבעיה

ושיש גם שרש

טוב למציאות

שבגלוי נראית

כבעייתית

העצה הטובה

יכולה לבוא לידי ביטוי בתורה – הוראה למי שבא להתייעץ, שתשנה את נקודת המבט שלו, ויכולה לבוא לידי ביטוי גם בתפלה נכונה שתשיע אותו.

הרבה פעמים מוסבר בחסידות שיש מעלה בפעולת רשב"י על ידי תורה ביחס לפעולה על ידי תפלה. אמנם, בתפלת הרופא, תפלת אברהם אבינו, יש מעלה מיוחדת גם לגבי התורה – זו תפלה שבאה כולה מתוך החסד והאהבה של אברהם, הרצון שלו להיטיב בתוך המציאות^{מח}.

בעצם, עומק תפלת הרופא (שביועץ) הוא תשובה (שלמעלה גם מתורה), ו"גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"^{מט}. התורה מלבישה את העצה במציאות ונותנת דרך אפשרית לשינוי ואילו התפלה 'מכריחה' את קיום העצה ומחוללת את השינוי. אברהם אבינו, "האדם הגדול בענקים"^נ, הוא בחינת משיח^{נא} – בהקדמת כח התפלה של הרופא זוכים לבחינת ריח האמורה במשיח, כנ"ל.

בכל אופן, כל הענין הזה הוא

רק הקדמה. אנחנו רוצים לדבר היום על התכונות הנצרכות ליועץ ועל הזרימה ביניהן, ורק הקדמנו שהיועץ צריך להיות גם רופא וגם חכם.

ל"ג בעומר תש"פ – נדפס בגליון ל"ג בעומר השתא – ו"ש"נ.

מח שלשת האבות מכוונים כנגד שלשת עמודי העולם – תורה, עבודה וגמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב ובדרך חיים למהר"ל שם). יעקב, עמוד התורה, פועל באמצעות התורה. יצחק אבינו הוא עמוד העבודה והתפלה והוא פועל באמצעותה, אך תפלת אברהם אבינו באה ממקום של גמילות חסדים (גם משה רבינו פועל בתפלתו – אך תפלתו

באה ממקום של תורה, כפשוט).

מט יומא פו, א (גרסת הע"י).

נ יהושע יד, טו. בראשית רבה יד, ו.

נא ראה בשיעור ו' ניסן ע"ד (בחלק המלכות) ובשיעור כ"ז כסלו ע"ז.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ השם המתאים לבוגר תורת הנפש הוא יועץ.
- ♦ מטפל עלול לעסוק בטפל (סימפטומים) במקום בעיקר (שרש הבעיה).
- ♦ טיפול בטפל יוצר תלות טיפולית של המטופל במטפל.
- ♦ העצה הטובה היא העיסוק בעיקר – חיזוק האמונה והבטחון בה' (עד להכרה ש"אין עוד מלבדו").
- ♦ יועץ טוב הוא גם רופא וגם חכם.
- ♦ אצל חכם אמתי גלוי גם כח המשכיל – שרש החכמה בעל-מודע.
- ♦ מקור הרפואה בחסד של אברהם אבינו – הפועל בתפלה.
- ♦ שרש העצות הטובות הוא ברדל"א, כח האמונה – "עצות מרחוק אמונה אמך".
- ♦ היועץ כולל גם רופא וגם חכם – הרופא שביועץ פועל בתפלה והחכם שביועץ פועל בתורה.

תהליך היעוץ

קיצור מהלך השיעור

בשיעור יסודי לצוות בית הספר לתורת הנפש שרטט הרב מהלך שלם של **יעוץ על פי חסידות** – מהאמונה הנדרשת מהיועץ ומניעיו הטובים לעזרה (בפרק א), דרך **היחס הנכון** בשכל וברגש אל מי שנזקק לעזרה (בפרק ב) ופירוט **הכוחות וההדרכות** שהיועץ צריך להנחיל בעבודתו, ועד לתכלית, **הסיום** בכי טוב של התהליך (בפרק ג). התהליך המתואר זורם דרך כל **יג** הכוחות הפנימיים של הנפש, מהאמונה שבכתר ועד למלכות השפלות.

פרק א כדאי להקדיש תשומת לב מיוחדת להתייחסות לאופן בו יש ליישם את עקרונות תורת הנפש גם ביחס ל**אינסייהודים** (וגם להבחנה בין האמונה הטהורה לבין מושג דומה בפסיכולוגיה של יונג). במהלך הפרקים חוזרת כמה פעמים ההתבוננות על מקומו של **'השותף השלישי'** (ש"הוא מקומו של עולם") בתהליך היעוץ, שבכל שלב של התהליך היא מקבלת גוון שונה – מבחינת **החוויה של היעוץ**, מבחינת **השיקוף** של החוויה הזו כלפי חוץ ומבחינת **חוויתו של מקבל היעוץ**. נקודה עיקרית ויסודית ב**פרק ב** היא הבנת **ההזדהות** הנכונה של היועץ עם המטופל, על מעלותיו וחסרונותיו – הזדהות שמאפשרת, באופן נושאי הפכים, **לקבל אותו** באופן מלא ועם זאת **להביע הסתייגות** ממה שדורש תיקון. ב**פרק ג** חשוב להתבונן כיצד לצד **הבטחון העצמי, החשיבה החיובית והמיקוד** שהיועץ צריך לדרוש ולהטמיע (מתוך דוגמה אישית...) – הוא גם צריך להביא אותו **לקבלה עצמית ולהודיה לה'** על כל מאורעות חייו. בשיעור באים לידי ביטוי רבים **מיסודות תורת הנפש** החשובים ביותר, עד כדי כך שהוא יכול לשמש בסיס לספר עב־כרס, אם רק יורחב כל אחד מהיסודות כדבעי (כפי שהוא בא לידי ביטוי בספרים ובשיעורים אחרים), ועל אחת כמה וכמה אם תערך השוואה מקיפים ליסודות וגישות דומים ושונים בפסיכולוגיה – ו"עוד לאלוה מילין" בעזרת ה' יתברך. בינתים **מומלץ מאד** לכל מי שמתעניין בתחום, ובעצם לכל בעל־נפש, לקרוא את קיצור הדברים ולהשתמש בהם כפי יכולתו – לטובת זולתו ולטובתו שלו.

זהו מהלך שטוב לא רק עבור יועץ מקצועי, שלמד כך וכך שנים בתורת הנפש, אלא טוב לכל אחד

"חלק אלוה ממעל ממש"². בהשגחה פרטית, הנקודה הזו שייכת ל"היום יום" של היום, בו מופיע ווארט של הרבי הרש"ב – "חסידות משנה את המציאות ומגלה את המהות"³. מה המהות של כל יהודי? שהוא "חלק מן העצם" ו"כשאתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכל העצם"⁴. גם כלל גדול של הבעל שם טוב, אף שזהו פרדוקס גמור – איך אפשר לומר "חלק מן העצם" כש"עצם בלתי מתחלק"? זהו סיוס "היום יום", שה', שהוא כל יכול, בורא-מוציא מתוך עצמו – בריאה היא הוצאה לבר – חלק ממנו, שהוא הכל. אי אפשר להבין זאת בשכל. את לוח "היום יום" ערך הרבי מתוך השיחות, האגרות ולעיתים המאמרים של חמיו, כ"ק אדמו"ר הריי"צ. המקור של הדברים הללו בלוח "היום יום" הוא בשיחה של הרבי הריי"צ משמחת תורה תש"א⁵, בה סיפר כי אביו אמר את הדברים בתשובה לשאלה 'מה פועלת' מחדשת החסידות?'. הוא פתח שאנשים טועים כשהם אומרים שהחסידות משנה את המהות של האדם, אבל האמת היא שהחסידות משנה את המציאות של האדם, אבל היא לא משנה את המהות אלא מגלה אותה. כלומר, לא צריך לשנות שום דבר במהות של מי שנכנס לחדר – המהות היא מאה אחוז טהורה. אדרבא, כפי שמובא שם

הפת העזרה לזולת

אם ירצה ה', בשיעור היום נעבור בקיצור, בהקשר של יעוץ נפשי נכון, על כל פרצוף הספירות – מכתר עד מלכות, במושגים של הספירות (כתר, חכמה, בינה, דעת, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות), או, אם

משתמשים בשמות הכחות הפנימיים, אמונה עד שפלות (אמונה, תענוג, רצון, בטול, שמחה, יחוד, אהבה, יראה, רחמים, בטחון, תמימות, אמת, שפלות⁶). 'נמציא' כאן איזו מפה של טיפול ועזרה לזולת, הדרך לתת עצה טובה לזולת. בהתבוננות נעבור על התכונות הנצרכות ליועץ הטוב וגם על הזרימה שלהן בעבודה שלו, אך בעצם זהו מהלך שטוב לא רק עבור יועץ מקצועי, שלמד כך וכך שנים בתורת הנפש, אלא טוב לכל אחד.

א. עבודת היועץ – אמונות ומניעים אמונה: האמונות הנדרשות הכנה למפגשי יעוץ

הכח הראשון בנפש הוא אמונה. כדי להיות יועץ טוב יש להאמין בכמה דברים:

להאמין בכל יהודי – גילוי המהות האלקית

יש ווארט של הבעל שם טוב, שכמו שצריך להאמין בקב"ה, להאמין שיש בורא עולם, כך צריך להאמין בכל יהודי. זו האמונה הראשונה: הדבר הראשון כשיהודי נכנס לחדר, יושב מולך, צריך להאמין בו – להאמין שעכשיו יושב מולך

ב תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה) ע"פ איוב לא, ב.

ג לוח "היום יום" י"ג כסלו:

אמר אממו"ר [הרש"ב]: חסידות משנה את המציאות ומגלה את המהות. והמהות של האיש הישראלי אין להעריך ולשער, כי הוא חלק מן העצם, והתופס במקצתו כאילו תופס בכלו, וכשם שהעצם אין לו שיעור כך החלק אין לו שיעור... אין זה אלא שעצמות ברא נשמה שתהיה נברא – וחסידות מגלה את המהות.

ד הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו), וכמובא בהמשך "היום יום" הנ"ל.

ה סה"ש תש"א (אידיש) עמ' 32.

נרשם ע"י איתיל גלעד. לא מוגה. שיעור לצוות תורת הנפש (ח"ב). י"ג כסלו תשפ"א – כפ"ח.
א ראה באריכות סוד הוי' ליראיו שער א (וביאוריו בשיעורים בסוד ה' ליראיו כרכים ג'ד) ובספר הנפש.

נאמר את האמונה הראשונה הזו במלים אחרות – שיכולות להתאים גם לאינו־יהודי: צריך להאמין בפוטנציאל הגדול של מי שיושב מולי. יש פה אחד שבא ושוּפך את לבו, יש לו צרות, הוא לא מסתדר לבד – לכן הוא זקוק ליועץ. להאמין בו הכוונה להאמין בפוטנציאל שלו, שיש בו כח נסתר שהוא עצמו לא מודע אליו – אבל יש לו אותו. מאיפה בא הכח ומה הגדרתו? אצל יהודי זה משהו אחד ואצל גוי זה משהו אחר, אבל ברור שלכל אחד יש פוטנציאל. הגוי שייך לסוג ה'מִדְבָּר' בדצח"מ, והוא עצמו לא מודע לכח הרב שיש לו – זהו התפקיד שלי, לעזור לו לחשוף את הפוטנציאל שלו. בדיוק הווארט שאמרנו – לגלות את המהות שלו. אם נגלה את המהות שלו גם נשנה את המציאות שלו, אבל העיקר הוא לגלות את המהות שלו. כדי להבין זאת טוב יותר צריך להגיע לעוד כמה דברים שצריך להאמין בהם כשאני רואה אותך כאן אתי, מולי:

אמונה שהמפגש הוא בהשגחה פרטית

אמונה נוספת הנדרשת מהיועץ היא האמונה שהזימון הזה הוא בהשגחה פרטית. כלומר, אני צריך להאמין שמי שהביא אותך לכאן הוא השי"ת – ויש להשי"ת אג'נדה, יש לו תכנית, למה אתה נמצא כאן. התכנית של ה', תכלית ההשגחה הפרטית, היא ודאי לעשות טוב – גם טוב למי שנכנס לחדר וגם טוב לי. שום דבר לא במקרה, ובמיוחד מפגש בין אנשים, שלפי הבעש"ט הוא יחוד וזיווג (שיש בו תיקון נשמות וכו') – ודאי 'אין מקרה', זו השגחה חשובה מאד שאנחנו יושבים אחד מול השני. האמונה ש'אין מקרה' הופכת את המפגש לאמתי ומלא נוכחות ומאפשרת אמירת 'אתה', בפניה ישירה לנוכח (לעומת התייחסות למי שנכנס לחדר כעוד 'מקרה טיפול' מן השורה – שההתייחסות הנפשית אליו היא כ'הוא' או אפילו 'זה'¹).

עוד בהמשך אותה שיחה, המהות הזו, המעלה העצמית של יהודי, שוה בכל הנשמות, אבל היא יותר גלויה אצל יהודי פשוט מאשר אצל תלמיד חכם גדול. זהו גם יסוד היסודות של הבעל שם טוב. בכל זה צריך להאמין, אוטומטית, מיד, שיש "חלק אלוה ממעל ממש" שיושב מולי.

ורמז יפהפה: "חלק אלוה ממעל ממש" עולה רבונו של עולם – בכל יהודי, אפילו רשע, נמצא חלק רבונו של עולם (אלא שפגם הברית, שגם עולה בגימטריא "חלק אלוה ממעל ממש", מסתיר ומעלים עליו, מעלים את השלמות העצמית של היהודי²). ה"חלק אלוה ממעל ממש" הוא המהות של היהודי, אבל הוא נסתר במציאות החיצונית שלו, ועל היועץ לגלות אותו – לגלות את המהות וכך לשנות את המציאות.

האמונה באינו־יהודי – אמונה בפוטנציאל

מישהו כאן ודאי ישאל מה קורה כשגוי נכנס לחדר, גם מבקש עצה. מאז ומתמיד החכמים, הרבנים, וכמובן הרופאים עסקו גם בגוים. הרמב"ם היה גם חכם וגם רופא, של מי? של הסולטן. כל היום הוא עסק בריפוי גויים. מסתמא הוא גם ריפא את הנפש שלהם, ולא רק את הגוף שלהם. איך אני מתרגם את האמונה שיש מולי "חלק מן העצם" אם במקרה מי שיושב מולי הוא לא יהודי? זו שאלה חשובה מאד³.

1 אותו מספר, 740, עולה גם כפעמים יחידה – פנימיות הנשמה שתמיד "חבוקה ודבוקה בך, יחידה ליחדך" (הושענא ליום ג' דסוכות).

2 תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג. ראה מחול הכרמים ח"ב פ"ט (עמ' קה) ובאריכות בביאור לנעם אלימלך ויצא (ג' כסלו השתא, נדפס בגליון ויצא), וראה גם במדור מענות ותשובות בגליון זה.

3 בכלל, ידוע הדיוק בלשון ספר התניא (פ"ב) "ונפש השנית – בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש", אך גם אצל אינם־יהודים יש "נפש השנית" (אלא שאינה "חלק אלוה ממעל ממש"). בכמה מקומות הוסבר ש"נפש השנית" אצל אומות העולם היינו נפש השכלית, אך באופן יחסי היא הצד הרוחני־המרומם שלהם, ולאור זאת ניתן לתרגם הסברים רבים של החסידות על מאבק הנפשות גם לתורת הנפש אוניברסלית – והדברים דורשים עוד אריכות שאין כאן מקומה. עוד על "הנפש האלקית" אצל אינם־יהודים ראה בפ"ג בספר Kabbalah and Meditation for the Nations.

הסובבים את חיי האדם נגוע בדרך כלל בישות-יתר ובשימת האדם את עצמו במרכז (ובהקשר הזה, בהחלט ראוי להעדיף את הדעה המדעית המקובלת שהסנכרון המתואר אינו אלא צירופי-מקרים שהאדם מייחס להם חשיבות-יתר) ואילו האמונה בהשגחה פרטית מעוררת בנפש הכנעה ויראת שמים אמיתית¹.

האמונה שאפשר לתקן

מה עוד צריך להאמין? הדבר השלישי שצריך להאמין בו הוא הווארט שאומרים בשם רבי נחמן – "אם אתה מאמין שאפשר לקלקל תאמין שאפשר לתקן"². צריך להאמין בכח שיש במפגש שלנו עכשיו באמת לעשות איזה תיקון. קודם כל, יש במפגש אפשרות לעשות תיקון אצל מי שמבקש את התיקון, את העצה הטובה, וכמו שנסביר יותר ויותר – הכל צריך להיות גם כלפי עצמי, גם בשבילי יש פה תיקון. זו אמונה בפני עצמה.

צריך להסביר את האמונה

הזו עוד קצת: ודאי הרבה יותר קל לקלקל (לשון נופל על לשון) מאשר לתקן – ליפול יותר קל מאשר לקום. אז מהי האמונה שכשם שניתן לקלקל כך ניתן לתקן? ההיקש כאן לא מתייחס לעצם המציאות, כמה קל או קשה לתקן, אלא לפעולה הרוחנית – הכוונה כאן היא למושג של קלקול רוחני, כמו פגם או חטא, ולא רק שאדם נפל ושבר את הראש. אם אתה מאמין

1א על יראת שמים במשמעות של רגישות לסיבות האלוקיות ראה בעומק בשיעור מוצאי כ"ב טבת השתא (פורסם בגליון וארא).

2ב לקומ"ת קיב.

קרל יונג עסק

הרבה בתופעה של סנכרון שאינו מכוון על ידי האדם אלא 'מלמעלה' וניסה לחפש בו משמעות. חשוב לשים לב ששם מדובר על אי-מקרויות גלויה לעין, שמנסים למצוא לה משמעות, ואילו אצלנו – להבדיל – האמונה היא שכל מה שקורה בעולם, גם על פי חוקי הטבע, ללא כל תופעה חריגה נראית לעין, מכוון בהשגחה פרטית אלקית על ידי ה' יתברך

האמונה בהשגחת ה' ודאי תקפה ונכונה גם לגבי גוי. בנקודה הזו אין הבדל אם זהו גוי או יהודי – ה' רוצה מאתנו משהו, יש כאן איזה תיקון גדול שצריך לחולל. אם כן, כנראה שיש כאן איזה ניצוץ שצריך לגאול, לגלות. האם לקרוא לניצוץ "חלק אלוך ממעל ממש" או משהו אחר? לא משנה לגבי האמונה השניה הזו, האמונה של ההשגחה שיש כאן.

כאן כדאי להוסיף הבחנה חשובה בין האמונה בהשגחה פרטית לבין מושג משמעותי היום בחלק מהשיטות של הפסיכולוגיה – סנכרון. קרל יונג (שאנחנו אוהבים לומר ששמו הוא אותיות יגון ואנחה... אך יש 'בירורים' שצריך להוציא משיטתו) עסק הרבה בתופעה של סנכרון שאינו מכוון על ידי האדם אלא 'מלמעלה' (על ידי תת-מודע קולקטיבי או תופעה על-טבעית אחרת) וניסה לחפש בו משמעות. חשוב לשים לב ששם מדובר על אי-מקרויות גלויה לעין, שמנסים למצוא לה

משמעות, ואילו אצלנו – להבדיל – האמונה היא שכל מה שקורה בעולם, גם על פי חוקי הטבע, ללא כל תופעה חריגה נראית לעין, מכוון בהשגחה פרטית אלקית על ידי ה' יתברך (כנסים נסתרים בטבע). גם ההתייחסות לתופעה שונה והפוכה – חיפוש תופעות חריגות ואי-מקרויות

והנקודה המעובדת (משיעור כ' טבת ע"ח) "אין רע יורד מלמעלה" – נדפסו בגליון מסו"מ תש"פ – ונתבאר עוד בכ"ד.

1 התייחסויות נוספות לשיטת יונג ישנן באוצר הנפש ח"א במאמר "הפסיכואנליזה בראי היהדות", בשיעור אור ל"ח" כסלו ע"א ועוד.

כדי לראות

השגחה, לראות
בכל דבר את
היד המכוונת
של הקב"ה, עלי
להיות בהכנעה,
בשפלות

להשגחה. הבעל שם טוב אומר^{יח} ש"ובקשו... ואת דויד מלכם"^{יט} היינו לבקש לראות השגחה פרטית על כל צעד ושעל של החיים. מדתו של דוד המלך, פנימיות המלכות, היא שפלות (כמו שאומר דוד "והייתי שפל בעיניו"^כ) – כדי לראות השגחה,

לראות בכל דבר את היד המכוונת של הקב"ה, עלי להיות בהכנעה, בשפלות. כאן מדובר דווקא בשפלות, לא בבטול (שתיכף נגיע אליו). רואים כאן ששרש השפלות יותר מהבטול – שרש השפלות הוא באמונה (שרש המלכות ברדל"^{כא}), והשפלות מכשירה את האדם לראות השגחה ולהגיב אליה נכון (כדוד המלך, שמצד עצמו הוא "בר נפלא"^{כב}, אך יודע לקבל מציאות זו באהבה – כפי שיתבאר עוד בסיום השיעור – ולקום מכל נפילה ב'תחית המתים' תמידית)^{כג}. כל זה

ברוחניות של הקלקול – תאמין ברוחניות של התיקון. זו אמונה הרבה יותר עמוקה – ממד אחד לגמרי. חשוב לדעת שבאמת במציאות הרבה יותר קל לקלקל מאשר לתקן, עד כדי כך שיש דברים בלתי-הפייכים^{כד}, אך צריך גם לדעת שאפילו לדברים האלה יש תיקון ברוחניות^{כה} – "אין דבר העומד בפני התשובה"^{כו} (וכמו מוסר ההשכל של פסח שני, "אין אבוד", הכל אפשר לתקן^{כז}).

שלש האמונות – הכנעה-הבדלה-המתקה

דברנו עד עכשיו על שלש האמונות, שכולן שייכות לרדל"^א, הראש העליון שבכתר. כל שלישיה אצלנו אמורה להקביל לשלישיה העיקרית אצל הבעל שם טוב – הכנעה-הבדלה-המתקה^א:

מהי האמונה הראשונה, שיש במי שנכנס לחדר משהו אחר לגמרי ממה שרואים ("חלקק אלוה ממעל ממש" אצל יהודי ופוטנציאל בלתי-ממומש אצל אינו-יהודי)? הבדלה. כל אחד נבדל מהמצב הנתון ונבדל גם מהתדמית – הוא לא מה שהוא חושב על עצמו, הוא משהו אחר, משהו יותר טוב, יותר נפלא, יש לו פוטנציאל איך-סופי. האמונה שאם אפשר לקלקל אפשר גם לתקן היא המתקה. זו אמונה שכמה שיש מר במציאות הנתונה – אפשר להמתיק אותו. אמונה שאין בנפש מר כזה שאי אפשר להפוך אותו למתוק. אם כן, להכנעה נשארה האמונה השלישית שהזכרנו – האמונה שבזימון הזה יש השגחה עליונה, השגחה פרטית. האמונה הזו מתקשרת להכנעה שלי – הרגשה שאני צריך להכנע לה,^א

יח כש"ט (קה"ת) אות מוא; דגל מחנה אפרים פרשת ואתחנן בשם הבעש"ט.

יט הושע ג, ה.

כ שמואל ב, ו, כב.

כא ראה ע"ח ש"ג (א"א) פ"ב; לקו"ת חקת נח, ב; סה"מ עטר"ת עמ' סג ואילך (ועם הוספות וכו' – סה"מ תרפ"ד עמ' ח ואילך. תרצ"ט עמ' 14 ואילך. תש"ד עמ' 262 ואילך. תש"ט עמ' יב ואילך). וראה ד"ה "זה היום" תשמ"א פ"ט ואילך (סה"מ מלוקט ח"א עמ' לו ואילך).

כב סנהדרין צו, ב; זהר ח"ג רטז, א. רעט, א; ילקו"ש בראשית רמז מא.

כג השפלות והאמונה בהשגחה פרטית שייכות לדוד המלך, אך משה רבינו (שמדתו בטול, פנימיות החכמה) הוא רעיא מהימנא הזן ומפרנס את האמונה הזו, בסוד "ורעה אמונה" (תהלים לד, ג) קרי 'וראה אמונה' (ראה גם מבחר שיעורי התבוננות ח"כ עמ' 75) – "טעמו וראו" (תהלים לד, ט), גילוי האור הנעלם של הכתר באור הגלוי של החכמה.

כל הפסוק נדרש היטב בהקשר שלנו: תחלת הפסוק, "בטח בהו' ועשה טוב", היא פעולת היועץ לנסוך באדם בטחון פעיל להרבות בעשית טוב (כאשר גם הבטחון הסבילי-הנקבי, שודאי יהיה טוב, מעודד את האדם לצאת מעצמו – באופן זכרי – ולהרבות בעשית טוב בפועל), כדלקמן במדת הנצח. סיום הפסוק, "שכן ארץ ורעה [וראה] אמונה" – הוא על דרך "הקיצו ורננו שכני עפר" (ישעיה כו, יט) – על שפלות ("שכן ארץ") זוכים לתחית המתים (סוטה ה, א וראה לקמ"ת עב) ולראית האמונה של דוד מלכא משיחא (שיש בה ממד של תחית המתים, כאמור בפנים).

יג ראה חגיגה פ"א מ"ז (ובסוגית הגמרא שם – חגיגה ט, ב).

יד ראה יבמות כב, ב.

טו ז"ח (מרגליות) יט, ב (מדרש הנעלם).

טז לוח "היום יום" יד אייר.

יז כש"ט (קה"ת) כח.

שרש הנשמה הוא אמא בקבלה – סוד "נשמת שדי תבינם"^ל (בנרנח"י הנשמה היא בינה, ה עילאה שבשם).

את האמונה שה' הוא טוב ו"טבע הטוב להיטיב", וממילא כל מה שקורה בחיים חייב להיות טוב (אלא שלא תמיד הטוב הוא "טוב הנראה והנגלה") – כמו שמוסבר באגרת הקדש יא בתניאל^{לא} – אשים ב"ז של שם הוי', "יומא דאזיל עם כולהו יומין"^{לב}.

אחרונה חביבה היא האמונה בהשגחה פרטית, שהסברנו ששייכת לדוד, המלכות, ה תתאה שבשם.

ולסיכום:

י	אמונה שאפשר לתקן
ה	אמונה בפוטנציאל שיש לכל אחד
ו	אמונה בטוב ה'
ה	אמונה בהשגחה פרטית

במבנה הזה עיקר יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה (יחוד זה) הוא יחוד טוב ה' והתגלותו בהשגחה פרטית (כאשר במבנה הראשון, שלש אמונות כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה, האמונה בטוב ה' ובהשגחה פרטית נחשבו כאחת, ודוק). המלכות, ה תתאה שבשם, היא "עלמא דאתגליא"^{לג} ופנימיותה שפלות, מדת דוד – מכח שפלותו ממשיך דוד את גילוי "חסדי דוד הנאמנים"^{לד}.

קודם, כשרק התייחסנו לעצם המפגש, עם הדגש על האדם שיושב כאן, היה לי סדר של הכנעה-הבדלה-המתקה. כשהוספתי את האמונה הפשוטה בקב"ה, לא שמתי את התוספת בראש אלא ב"ז. כתוב^{לה} ששם הוי' –

ל איוב לב, ח.

לא האגרת נלמדה בסדרת שיעורים בין כ"ב אדר לח' ניסן תש"פ.

לב ראה זר ח"ג קג, אי"ב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; פע"ח שער חה"ס פ"א.

לג זר ח"א קנב, א; קנח, א; ח"ב כט, ב.

לד ישעיה נה, ג.

לה ספר הפליאה ד"ה "ויאמר אלהים נעשה אדם". וראה גם ספר היחוד לרבי חמאי גאון; מדרש שמעון הצדיק

קשור למפגש, בו מישוהו נכנס ושופך את הלב, אומר מה הבעיה שלו – בלי הבעיה לא היה בא לכאן.

ולסיכום:

המתקה אמונה שאפשר לתקן
הבדלה אמונה בפוטנציאל שיש לכל אחד
הכנעה אמונה בהשגחה פרטית שבמפגש

אמונה בטוב ה'

נשים לב שדברנו על אמונה בהשגחה פרטית, אבל לא אמונה בה' 'נטו' – האמונה בהשגחה היא לא רק אמונה בה' אלא נוגעת בזימון שה' זימן לי כרגע. אם נרצה להוסיף עוד אמונה רביעית נאמר שצריך להאמין בה' ושה' הוא טוב, הוא עצם הטוב. בורא עולם לא עושה צרות סתם. ה', הבורא, הוא טוב – וממילא "טבע הטוב להיטיב"^{כז} בכל מעשיו.

ארבע אמונות בסוד שם הוי'

אם נוסיף את האמונה הזו תהיה לנו רביעיה של אמונות – כבר יש כאן סדר כנגד י"ה-ז"ה ולא רק הכנעה-הבדלה-המתקה. איך נסדר אותן לפי י"ה-ז"ה? הסדר יהיה קצת אחר:

את מה שקודם קראנו המתקה, "אם אתה מאמין שאפשר לקלקל תאמין שאפשר לתקן", נשים בחכמה. בחכמה כל התיקונים, "כלם בחכמה אתברירו"^{כה}, "כלם בחכמה עשית"^{כו}, ושם החכם רואה את הנולד^{כז} הטוב, התיקון שעתידי להעשות (וגם איך שלפעמים "קלקלתנו היא תקנתנו"^{כח}). זו הי של שם הוי'.

האמונה בפוטנציאל שיש בכל אחד היא בינה – אמא, שרש הנשמות ("מחצב הנשמות"^{כט}).

כד ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

כה הובא בתניא אגה"ק כא בשם הזהר (ראה טעמי המצוות פרשת עקב).

כו תהלים קד, כד.

כז תמיד לב, א.

כח ע"פ תענית ז, א.

כט ראה שערי קדושה ח"ג ש"ב.

תענוג: תחושה עתידית של הסוף הטוב

נעבור לראש השני שבכתר – כח התענוג. ההשראה לכל מה שאנחנו מדברים עכשיו, מעבר לפרצוף הכחות הפנימיים של הנפש, היא מכמה פרצופים שכבר היו בעבר. במשך השנים עשינו הרבה דוגמאות כאלו, שחלקן מתקשרות לכאן – כמו הפרצוף של תיקון המדינה^מ, פרצוף הדעת^מ, והפרצוף של שלש עשרה אהבות^{מב}. כל הפרצופים כמובן הולכים ביחד. בפרצוף של תיקון המדינה, האמונה היא אמונה שאפשר לתקן את המדינה (דבר שדורש אמונה חזקה מאד...). מה התענוג שבא שם אחרי האמונה? תחושה עתידית כמה כיף יהיה שתהיה לנו מדינה מתוקנת כאן – יכולת לחוש בתוכי פנימה את התענוג שיהיה מההישג, מההצלחה. אם נתרגם זאת לנפש, מה יהיה התענוג בפרצוף שלנו? כמו האמונה, גם תחושת התענוג תכלול כמה גוונים: קודם כל, האדם עם הבעיה באמת סובל כאן, הוא ב'ברוך' – התענוג הוא להרגיש כמה כיף יהיה כשהוא ירגיש טוב, איזה חיוך גדול יהיה על הפנים שלו ושל כולנו כשהוא כבר יצא מה'ברוך' שלו, כשהוא ייגאל.

תחושת התענוג של הגאולה היא תענוג כפול, כי הכיף הזה, החיוך הגדול הזה, הוא גם חיוך של הקב"ה. כמו שאמרנו, ה' הוא טוב והוא רוצה שגם אנחנו נרגיש טוב, "טבע הטוב להיטיב" לנו, בטוב הנראה והנגלה לנו. אם כן, אפשר כבר להרגיש כמה תענוג – נחת רוח לבורא, בלשון הספרים – יהיה כשהטיפול הזה יצלח. זו נחת רוח לבורא יתברך.

יחד עם התענוג הכפול הזה, יש גם את תחושת התענוג שלי – אני משקיע פה משהו, רוצה לעזור, וכמה כיף יהיה לי כשאצליח לעזור

הוא קודם רק י"ה-ה (ה"י מתחלקת לה"ה, טוד עשר ספירות שהן חמש נגד חמש, כמו אצבעות הידים ושני לוחות הברית כו'), וה"ו באה אחר כך רק כדי לחבר ה עילאה ל"ה תתאה, ולעתידי לבוא גם היא תעלם (בלשון הקבלה: שם מה יתבטל^ט), כאשר הוא יוכלל בשם בן – בהשגחה פרטית יתגלה עצם טוב ה', היות ה' הוא עצם הטוב, התאר היחיד שאפשר לומר עליו יתברך, כמבואר בחסידות).

האריכות באמונה

הארכנו כאן בנוגע לכח האמונה הרבה יותר ממה שנסביר על שאר כחות הנפש. צריך הכי הרבה להאריך בהתחלה, באמונה. זהו גם ווארט של הרבי הרש"ב^{טז} לגבי ניגון, שעיקר האריכות וההתבוננות וההעמקה היא בתנועה הראשונה – אחר כך הניגון שר מעצמו. כך, אצלנו, העיקר האמונה ו"בתר רישא גופא אזיל"^{טז}.

כל תהליך היעוץ בנוי על הסדר של חש-מל-מל (המושגים הפנימיים של הכנעה-הבדלה-המתקה אצל הבעל שם טוב) – לפני שהיועץ פותח את פיו לדבר ("מל" לשון מילול-דיבור) הוא עובר תהליך פנימי שלם, בינו לבין עצמו ("חש" של שתיקה-הכנעה ו"מל" של בירור והבדלה)^{טז}. כשלכל לראש, תחלת ה"חש", עליו לחוש היטב מול מי הוא יושב (ואף לחוש הכנעה מתפעלת מול ה"חלק אלוה ממעל ממש" שבו) – זו האמונה הראשונה בה פתחנו. מתוך כך 'מתגלגל' תהליך שלם של בירור, הן של היועץ ביחס לעצמו והן ביחס למי שיושב מולו (כולל גם הבירור מה נשאר סמוי לגמרי ומה 'משודר' כלפי חוץ, לא רק באופן מילולי), עד ליכולת לפתוח את הפה ולתת עצה טובה, כדלקמן.

(לקוטים מקבלת הגאונים).

לו ע"ח ש"י (התיקון) סופ"ג. ראה אמת ליעקב מערכת ע"ח אות מ סעיפים סג ורסו. שיעור ל' אדר א' ע"ט.

לז ראה סה"ש תורת שלום שמח"ת פר"ת.

לח עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

לט ראה באריכות בספר להפוך את החושך לאור.

מ הוסבר באריכות בספר תיקון המדינה, ונדפס בקיצור בכ"ד (ראה לדוגמה גליון בראשית תש"פ בשיעור משמחת בית השואבה).

מא מאמר "פרצוף הדעת: תהליך ההחלטה בנפש וסוד החשמל" בספר שערי אהבה ורצון.

מב מאמר "שלש עשרה אהבות" שם.

כדי לשבור את המחסומים צריך רצון תקיף, שאין דבר העומד בפניו, והרצון הזה צריך להיות שלי

אדרבא, אם אני אהנה שעזרת לי לך – טוב; אם משהו אחר יעזור – עוד יותר טוב (היינו מצד הבטול העצמי שצריך שיהיה לי). בכל אופן, העיקר הוא שיהיה לה' תענוג שהוא נגאל – לא משנה אם דרכי או דרך משהו אחר. זו

המשמעות של האמירה שבתענוג ה' הוא העיקר ואני הטפל.

אבל ברצון נכון לומר בדיוק הפוך: כדי להניע את התהליך אני צריך מאד-מאד לרצות לעשות אותנו, לעודד אצלי תוקף של רצון. כתוב^{מא} ש"אין תקיף כרצון" ו"אין דבר העומד בפני הרצון". כדי לשבור את המחסומים צריך רצון תקיף, שאין דבר העומד בפניו, והרצון הזה צריך להיות שלי. הרצון שלי צריך להוביל, כביכול, את הרצון של ה', על דרך הנאמר לאברהם אבינו בברית מילה, "התהלך לפני^{מב}", 'תוביל אותי' (לא כמו שנאמר אצל נח, "את האלהים התהלך נח"^{מג}) – נח מצטרף להנהגת ה' אך אברהם מוביל את הנהגת ה'^{מד}).

זהו ווארט חשוב בהבנת ההבדל בין פנימיות הכתר לחיצוניות הכתר, בין תענוג לרצון: שוב, בתענוג העיקר הוא לחוש את התענוג של ה', והתענוג שלי נכלל בו וטפל אליו. לעומת זאת ברצון, כדי לעשות משהו בחיים – הרצון שלי צריך להיות עיקר, אבל ודאי צריך להרגיש שה' עומד כאן מאחורי ותומך ברצון שלי, הולך אחרי כביכול. הוא גם רוצה, אבל הוא רוצה שאני ארצה.

הרצון שאני אהיה הצנור

יש רמז מפורסם ש-רצון אותיות צנור^{מט}.

מה ראה קונטרס "כללי החינוך וההדרכה" פט"ז. זהר ח"ב קסב, ב.
מו בראשית יז, א.
מז שם ו, ט.
מח ראה רש"י שם.
מט ראה קהלת יעקב ערך 'גאולה' (אות ד).

לך. חשוב לתהליך הריפוי שיהיה לי תענוג מההצלחה לעזור (באמת גם אם הוא ירגיש טוב שלא בעזרת יייה לי טוב, אשמח מאד, כל שכן אם ה' יזכה אותי לעזור לו להרגיש טוב). שוב, ההתבוננות כאן היא

כמה טוב יהיה לקב"ה כשלאדם הסובל יהיה טוב וגם כמה טוב יהיה לי כשיהיה לו טוב – כמה טוב יהיה לכולם. תענוג הוא טוב (כמו שכתוב בספר יצירה, "אין בטובה למעלה מענג"^{מא}).

רצון: רצון להיות השליח התענוג האלקי והרצון האישי

השלב הבא הוא רצון – הראש השלישי שבכתר. כתוב שככלל התענוג הוא המניע את הרצון^{מב}. בשביל להתחיל להכנס לתוך המאמץ הגדול, שאפשר לתאר אותו אפילו כקרב, של התלבשות בתוך היהודי או הבן-אדם שמולי, כדי לנסות לעזור לו ולהרים אותו – צריך רצון לעשות זאת, רצון להשקיע.

גם הרצון, בדומה לתענוג, הוא כפול. יש כמובן את הרצון של מי שבא לקבל יעון – הוא רוצה, לכן הוא בא לכאן – אבל כעת מדובר על היחס בין הרצון שלי והרצון של הקב"ה: הווארט הוא שבתענוג העיקר היה לחוש את הנחת-רוח והתענוג של ה'. ביחס אליו, התענוג שלי, שגם חשוב, טפל – התענוג שלי נכלל בתוך התענוג של הקב"ה. כמובן, אם אצליח לעזור – יהיה לי תענוג שאני זוכה לעזור למישהו, אבל האמירה שהעיקר הוא התענוג של ה' היינו הווארט המפורסם בחסידות שהעיקר שהדבר ייעשה, ולא דווקא שאני אעשה (וכנ"ל שגם אם האדם הסובל ירגיש טוב שלא על ידי אשמח מאד, ובישראל היינו מצד האחוה והערבות, כל אחד הוא 'אבר' ב'גוף' הגדול של כנסת ישראל).

מג פ"ב מ"ד.

מד ראה מאמרי אדה"ז אתהלך-לאזניא ד"ה "אל ברוך"; תקס"ז עמ' רפז. ובכ"מ.

האלקי שעתיד לצמוח מההצלחה שתהיה והתעוררות רצון חזק של היועץ עצמו לעזרה, בכל התוקף, למי שבא לבקש את עצתו ועזרתו. נצרך לכך את הכח הבא – ספירת החכמה, שהיא ראשית המודע:

חכמה: בטול עצמי אחתי והברקה חלמלה

'לא אני עשיתי' – תחושה ולא הצהרה

דברנו לאחרונה^ג שברצון יש הרבה יש, הרצון הוא המקור של היש (התענוג הוא אין, "רישא דאין"^ג). מה בא אחרי הרצון? החכמה, שפנימיותה היא בטול. ברדל"א דברנו על שפלות, אבל על בטול מדברים רק כשמגיעים לחכמה. מהו כאן הבטול של החכמה? אם עכשיו התעוררתי שאני מאד רוצה לעזור לך, רצון שבלעדיו התהליך לא יצליח, מה השלב שצריך לבוא מיד, תוך כדי הרצון לעזור? ההכרה שאם באמת יצא מזה משהו – לא אני הפועל, אני לא עשיתי כלום. בסופו של דבר, על אף שנראה שאני עזרתי לך – זו אחיזת עינים. מי שעזר לך הוא ה' הטוב (שהאמונה בו היתה בשלב הראשון של התהליך).

קודם הזכרנו ש"כלם בחכמה אתברירו". כאן, במקום הזה, כשמגיעים לכחות הפנימיים (כחות המודע, מהחכמה ולמטה) – יש בירור. תמיד נדרש בירור בין פנימיות לחיצוניות, בין אמת לשקר. בטול הוא אמת וישות היא שקר. ודאי כל אחד מכיר איזה מטפל (או לפחות שמע על אחד כזה) שמצהיר בקול רם – 'אני לא עושה כאן כלום, אני רק צינור, ורק הקב"ה עושה כאן'. ב-99% מהפעמים שמישהו יצהיר כך בקול רם, מי שיש לו חוש בפנימיות יחוש שזו פשוט ישות

בתענוג, פנימיות הכתר, העיקר הוא התענוג של ה' ולא משנה מי יפעל את הענין. ברצון כבר מתהפך, זו חיצוניות הכתר – אני צריך לרצות שאני אהיה פה השליח. זהו בכלל ווארט חשוב לגבי שליחות – אני צריך לרצות שתהיה לי הזכות להיות הצנור להעביר את האור, את התענוג, את הדיפוי לזולת. זו זכות, אבל אני צריך לרצות בכך. ה' מגבה אותי – הוא רוצה, אבל הוא רוצה שאני ארצה.

רצון הוא **צנור** אומר שהרצון כבר מצמצם – שהענין הולך דרך הצנור הזה, לא באמצעות צנור אחר. כתוב גם ש**רצון-צנור** הוא אותיות "**נוצר**", המזל העליון בתוך יג מדות הרחמים, עליו אמר הבעש"ט "אין מזל לישראל". הרמז הזה אומר שגם אני צריך להיות "נצר חסד לאלפים"^ג. החסד הוא המשכת הטוב של ה' והרצון הוא שאני אהיה הצנור להמשיך את הגילוי שה' הוא טוב. ה' רוצה שהכל יהיה טוב, אבל עלי דווקא לממש את רצונו על ידי רצוני להיות הצנור שלו.

שוב, זהו כלל מאד גדול לגבי עתיק יומין ואריך אנפין, שני פרצופי הכתר (המתאים לכך שעתיק הוא המדרגה התחתונה שבמאציל, מצד ה', ואריך הוא המדרגה העליונה שבנאצל, מצד האדם^ג).

עד כאן עברנו על הכחות הפנימיים של הכתר – אמונה, תענוג ורצון – האמונות שהיועץ צריך להקדים למפגש-היועץ, תחושת התענוג

שאים באמת יצא
מזה משהו – לא
אני הפועל, אני
לא עשיתי כלום.
בסופו של דבר,
על אף שנראה
שאני עזרתי לך
– זו אחיזת עינים.
מי שעזר לך הוא
ה' הטוב

גג שבת ח"י שרה, כ"ז חשון תשפ"א, ביאורים במאמר ד"ה "ואשה אחת" תשמ"ו (נדפס בגליון תולדות השתא).

נד שמו של הראש האמצעי בכתר, בלשון עמק המלך (ש"ט פ"א ואילך). נתבאר בסוד ה' ליראיו ש"א פ"א ובנספח "ג' רישין שבכתר" (ובהרחבה בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' מז ואילך ועמ' רצא ואילך).

נ בעש"ט עה"ת לך אות כו; ע"פ שבת קנו, א.

נא שמות לד, ז.

נב ראה לקו"ת פקודי ז, ג; נצבים נב, ג (המציין לע"ח שמ"א) ובכ"ד.

כעת מי שיושב מולי הופך להיות תלמיד. רק אז, כאשר החכם מצליח לצמצם את עצמו, את השכל שלו, פתאום מבריקה אצלו נקודה אחת של מוצא – מאין להתחיל להתייחס ולעזור לתלמיד.

הא בהא תליא – ההכרה שבכלל איני עושה שום דבר, אלא רק ה', והיכולת לסלק את כל החכמות שלי ואז לזכות להברקה מאיפה להתחיל, סוד הצמצום. שני אלה קורים בחכמה. היות שצמצום שכל הרב הוא סוגיא כל כך גדולה בחסידות – לא נאריך בה. אם רוצים לעשות מכל השיעור הזה חיבור מורחב צריך לקחת מכל המקומות בהם מוסבר כל מושג ומושג בחסידות ולהאריך בו בהקשר לעזרה נפשית לזולת.

ב. הבנה, הזדהות ורגש שידור היועץ – שכל ורגש

שלש המדרגות הבאות כולן המשך אחד – נאמר אותן בקיצור ואחר כך נחזור קצת: בבינה אני צריך להבין אותך. כפי שנרחיב, הכוונה להבין לעומק ולרוחב, את כל ממדי המציאות שלך. בדעת אני צריך להזדהות איתך. בחסד אני צריך לחבק אותך, לאהוב אותך באמת.

כל אחד משלשת אלה הוא לא רק מה שאני צריך להרגיש או לדעת בתוך עצמי. אני גם צריך לשדר זאת לזולת, בלי יותר מדי מלים. כמו שדברנו על החכמה, שלא צריך לומר לך שאני לא עושה פה כלום אלא רק ה' עושה הכל (חכמה בכלל היא בחינת "חש", שתיקה). מבינה והלאה כן צריך קצת מלים, לא יותר מדי – צריך שאתה תרגיש שבאמת אני מבין אותך, תרגיש שבאמת אני מזדהה איתך וגם שאתה תרגיש שבאמת אני אוהב אותך¹¹. ההרגשה הזו חשובה והכרחית,

גסה. לכן פה צריך הרבה בירור. הבירור הראשון הוא שככלל, 99.99% מהמקרים – לא אומרים זאת. כשאתה שומע מישוה שאומר 'אני לא עושה כאן כלום, רק ה' עושה', זהו כבר אור אדום. אם אתה באמת מרגיש ככה – לא תאמר זאת. זו חוויה ב"חש" גמור. אמרתי 99.99%, כי יתכן איזו 0.001 שכן יש איזה צורך לומר שרק ה' פועל כאן, משום מה, אבל ככלל זו צריכה להיות אידרה שהדבר פשוט ומובן מאלי – זהו בטול אמת.

שוב, אחרי התוקף של הרצון צריך להיות בטול פנימי-לגמרי שלי, שאני לא פה, לא אני הפועל.

צמצום עצמי – מציאת הנקודה השייכת למתייעץ

מה עוד יש בחכמה? חכמה היא ה"י של שם הוי'. כתוב¹² שסוד י"ה-ז"ה הוא צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות – ה"י היא נקודה של צמצום. בחכמה כאן מודגש שהייעוץ צריך להיות חכם¹³. אחת הסוגיות הגדולות בחסידות¹⁴ היא שכדי ללמד, וגם כדי לעזור למישהו, הדבר הראשון שהחכם צריך לעשות הוא לצמצם את חכמתו.

שתי הנקודות שאמרנו בחכמה הולכות יחד: אמרנו שהחכם צריך לבטל את עצמו, אני לא פה, ומה עוד קורה אצלו תוך כדי כך? הוא מוצא את הנקודה המיוחדת ששייכת למי שהוא פונה אליו. בשביל להמציא את הנקודה הראשונה, נקודת המוצא, כדי להתחיל לדבר, לעזור-לטפל או ללמד, החכם צריך לצמצם את עצמו לגמרי, לצמצם את השכל שלו. המשל של החסידות הוא שעל הרב פשוט לצמצם את כל השכל האינ-סופי שלו (אינ-סופי יחסית לתלמיד), תוך כדי רצון פנימי להגיע לנפש של התלמיד הזה.

נה תו"א מקץ מא; א; לקו"ת בשלח א, א. ובריבוי מקומות. נו כנ"ל בארוכה בחלקו הראשון של השיעור - נדפס לעיל בגליון.

נד ראה לקו"ב לשער היחוד אותיות ז'ח"ט (קעד, ב), וברבוי מקומות בדא"ח.

נח ראה בכל זה גם בכללי החינוך וההדרכה תנאי רביעי

בכללי החינוך וההדרכה, אבל על ההזדהות לא כל כך כתוב שם. הזדהות קשורה לסיפורים המובאים בחב"ד¹, גם אצל אדמו"ר האמצעי וגם אצל הצמח-צדק, שבאמצע יחידות פעם הרבי הפסיק את היחידות והלך להתבודד עד שהוא מצא בעצמו את הפגם, החטא או הבעיה, של מי שבא להתייעץ עמו ביחידות. לפעמים מדובר בכמה ימים טובים של התבודדות ועשית תשובה, אך כל עוד הוא לא מצא בתוך עצמו אותו דבר – הוא לא יכול לעזור לו. את כל הבעיות של מי שבא להתייעץ אתי – אני צריך למצוא בעצמי, וצריך לעשות זאת באמת לאמתה. רק כך אוכל לעזור לו. הדעת היא הגילוי במודע של האמונה – באמונה אני מאמין בו ובדעת אני צריך להזדהות אתו.

ההזדהות עם החסרונות כדי להועיל לזולת קשורה כמובן גם לווארט המפורסם של הבעל שם טוב על "הוכח תוכיח את עמיתך"² – "הוכח" את עצמך ורק אחר כך "תוכיח את עמיתך"³. אם אינך מוצא בעצמך את הבעיה ומוכיח את עצמך עליה – אתה לא יכול להוכיח אותו.

אמרנו שצריך לתת לאדם להרגיש מה אני מרגיש כלפיו – שהוא ירגיש שאני מבין אותו, שהוא ירגיש שאני מזדהה איתו. יש מקום אפילו שירגיש שאני מחפש את הבעיות שלו בתוכי, הגם שיחסית זהו משהו נסתר בתוכי. אמרנו שלא צריך לומר לאדם 'אני לא עושה שום דבר, רק ה' עושה', והאמירה הזו מריחה חיזונית. מה לגבי "הוכח תוכיח"? מישהו בא ומספר שעשה חטא כזה וכוה, שהוא מכור לחטאים כאלו וכאלו, שהוא שקוע בדכאון – אני צריך לומר לו, 'חביבי, גם אני מכור לאותו דבר בדקות?' אמירה כזו לא כל כך נוראה כמו לומר 'אני לא עושה שום דבר, רק ה' עושה', אבל בכל אופן צריך הרבה

בלעדיה אי אפשר לעזור לך. אחרי הצמצום, האין והבטול של החכמה יש כאן שלישייה – אני צריך להבין אותך, להזדהות אתך ולאהוב אותך. הבנה, הזדהות והבנה אינן אותו דבר, כל שלב הוא משהו אחר, אבל שלשת הדברים הולכים יחד, אחד אחרי השני (ובעצם, כפי שנראה, גם המדרגה הרביעית, של הגבורה, מצטרפת לאותו מהלך רצוף):

בינה: הבנה פסיכולוגית וסוציאלית

מה פירוש להבין אותך? זהו נושא גדול בכללי החינוך וההדרכה שכתב אדמו"ר הרי"צ⁴. התנאי השלישי שם, שתופס הכי הרבה פרקים⁵, הוא "הכרת המחנך והמדריך במהות המחונך והמודרך ומצבו". המושגים הללו, מודעות ומצב, בדיוק קשורים ל"היום יום" שהזכרנו – צריך לדעת גם את המהות שלך וגם את המציאות-המצב שלך. אנחנו תמיד מסבירים⁶ שהכוונה היא שכדי לעזור באמת צריך להיות גם פסיכולוג וגם עובד סוציאלי – להבין את הנפש שלך, את הגורמים לבעיה וגם את התכונות הטובות שלך (מה ש"כל אחד מתוקן מחברו"⁷) וגם להתעניין בכל המציאות שלך, כל הגורמים, כל הסביבה שאתה נמצא בה.

דעת: הזדהות –

שרש האהבה והבקורת

הזדהות עם חסרונות הזולת

אחרי ההבנה באה ההזדהות. מה פירוש להזדהות? אמרנו שעל ההבנה כתוב באריכות

(ומעט שם בסיום התנאי החמישי).

נט קונטרס כללי החינוך וההדרכה נדפס בסיום ספר השיחות תש"ב-תש"ג ונתבאר באריכות בתשובת השנה מאמר "חינוך והדרכה", סוד הוי" ליראיו שער יח ובספר אמנות החינוך.

ס קונטרס כללי החינוך וההדרכה פרקים ו"ב. סא נפש בריאה עמ' קט ואילך. אור ישראל ח"א עמ' צו (בהערה ט). ראה גם אמנות החינוך ח"ב פרק 3. סב תניא אגה"ק כב. ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' ר"ז. ובכ"מ.

סג ספר המאמרים קונטרסים עמ' 712 ואילך (ובאג"ק מוהרי"צ ח"ג עמ' שעט ואילך); ספר התולדות אדמו"ר האמצעי עמ' 61.

סד ויקרא יט, יז.

סה בעש"ט עה"ת פרשת קדשים אות טו.

אם אני רק חושב

שההזדהות היא
בשביל להוכיח
אותך או לתקן
אותך – לא שוה.
קודם פשוט
אני רוצה להיות
חלק, שאני ואתה
מתחברים

כפי שאתה – את כולך. אני לא אוהב רק את הפנים שלך, את החלקים הטובים שלך – היד שלי מגיעה לאחור שלך, גם לחלקים הפחות-מוצלחים. אני מחבק את כולך, באמת אוהב אותך – אותך כולך, כולל התכונות השליליות שלך.

מה בין ההזדהות בדעת לחיבוק בחדסד? הצמח-צדק מסביר¹ שיש שתי מדרגות של אהבת ישראל. מדרגה אחת היא אהבה מתוך תחושת חיבור של גוף אחד, כאשר כל אבר חש קשר לאברים האחרים (שהרי דם אחד זורם בכולם וכולם מרכיבים קומה אחת שלמה) ובוודאי לא יפגע בהם. למעלה ממנה יש מדרגת אהבה בה הזולת נכלל לגמרי ב'אני' שלי (תחת מעטה האהבה-העצמית, עליה נאמר "על כל פשעים תכסה אהבה"²). ההזדהות שבדעת היא התחושה של "אדם קרוב אצל עצמו" גם ביחס לזולת, המדרגה העליונה של האהבה, 'מקיף' של אהבת ישראל (השייך לדעת בשל הקשר שלה עם הבינה, מקיפין דאמא, שהרי "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"³). בחדסד המקיף של המוחין הופך לרגש פנימי, ושם זו אהבה מוחשית בין שנים – יד ימין מושטת לחבק את הזולת (כפי שבתוך הגוף עצמו יד ימין יכולה לחבק-לכלול את יד שמאל).

גבורה: זה לא אתה!

קירוב הדעת ונקיית הדעת

אם אני אוהב אותך כל כך, איך אני מוכיח אותך? זהו כבר האיזון בין החדסד והגבורה, שהוא הדבר העיקרי שאנחנו לוקחים מפרצוף הדעת (שהוזכר לעיל). בפרצוף הדעת חסד וגבורה

שיקול דעת מתי אומרים 'תדע שגם לי יש אותה בעיה', בדקות, כדי ליצור את החיבור וההזדהות.

חסדים וגבורות שבדעת – הזדהות מקרבת והזדהות לצורך תוכחה

בדעת יש "עטרא דחסדים" (הכוללת ה חסדים) ו"עטרא דגבורות" (הכוללת ה גבורות), שרש החסדים והגבורות

שמופיעים בגלוי ברגש, במדות הלב (כאשר המדות חסד וגבורה, אהבה ויראה, הן הכללים העיקריים של כל מדות הלב). ההזדהות עם החסרונות היא עטרא דגבורות שבדעת, אבל צריך בדעת-בהזדהות "לאכללא שמאלא בימינא"⁴. קודם כל, ההזדהות אתך היא כמו "אדם קרוב אצל עצמו"⁵, אוהב את עצמו. שרש ההזדהות אתך הוא לא בשביל להוכיח אותך בכלל. אם אני רק חושב שההזדהות היא בשביל להוכיח אותך או לתקן אותך – לא שוה. קודם פשוט אני רוצה להיות חלק, שאני ואתה מתחברים – זהו שרש האהבה, ה חסדים שבדעת, עיטרא דחסדים. אחר כך, הצורך למצוא את הבעיה-החטא-החסרון שלך בתוך עצמי, כדי להוכיח, הוא כבר עיטרא דגבורות שבדעת. צריך שהגבורה שבדעת תוכלל בחדסד שבדעת, ואז מההזדהות באה פשוט האהבה הגלויה – שאני אוהב אותך.

חסד: חיבוק אוהב

המלה בה השתמשנו חוץ מאוהב היא מחבק – "וימינו תחבקני"⁶. מה הווארט בחסידות לגבי חיבוק? שחיבוק מגיע עד לאחור⁷. חיבוק אומר, כמו שאומרים היום, שאני מקבל אותך

סו ראה זהר ח"ג קעת, א.

סז סנהדרין ט, ב.

סח שה"ש ב, ו.

סט ראה לקו"ת שה"ש ד"ה "אני ישנה" לד, ד; מאמרי

אדמהאמ"צ בראשית ח"א עמ' שצה. ובכ"מ.

ע דרך מצותך איסור שנאת ישראל ומצות אהבת ישראל. ראה באריכות גם כלל גדול בתורה עמ' נט וביאור ט.

עא משלי י, יב.

עב אבות פ"ג מ"ז.

אמתי היא הרחמים. גם רחמים יכולים להיות חיצוניים, רחמים שהם סוג של ישות. דברנו הרבה^{טו} על ההבדל בחסידות בין רחמים פנימיים (compassion באנגלית) לבין רחמים חיצוניים (pity באנגלית, מושג נוצרי מובהק). ברחמים גם יש פנימיות וחיצוניות, החיצוניות היא שלילית אבל הפנימיות היא עיקר הלב.

איך באים הרחמים לידי ביטוי? ב"רחמי", תפלה בלשון חז"ל. כשאנחנו יושבים פה אחד מול השני, יועץ-רופא טוב, כל הזמן מתפלל בלב על הזולת. איפה רפואה בכלל? במדות היא בתפארת, כמו המלאך רפאל. יש כמה סיפורים בחסידות שהרופא הפנימי, האמתי, הוא במצב של תפלה מתמדת על המטופל^{טז}. כל יהודי צריך כל הזמן להתפלל לה^{טז}, אבל רופא-יועץ אמתי כל הזמן מתפלל בלב לה' – מתוך רחמנות הוא מבקש רחמים על הנשמה שיושבת מולו. אפשר להבין שהתפלה בתפארת היא ענף של הדעת (שגם נקראת נשמת התפארת). הדעת היא ההזדהות, ומתוך ההזדהות האמתית עם הזולת הרחמים עליו הופכים להיות רחמים של היועץ על עצמו, עד כדי כך שהוא לא יכול להבחין אם זו תפלה עליו או עלי^{טז} – כך צריך להיות החיבור בין השנים. היועץ מתפלל לה' כל הזמן.

ג. עבודת התיקון מעבר מיחס לדרישה

נסכם עד כה: ארבעת השלבים הראשונים

עה ראה לדוגמה שיעור אור ל"ח סיון ע"ב. ראה גם הנפש תחלת פ"ו (עמ' קסד).

עו ראה שמועות וסיפורים ח"ב אות לג. עז וראה באורך במאמר "התפלה המתמדת" בספר הטבע היהודי.

עח ומכאן ישוב למאמרי חז"ל "יפה תפלת החולה לעצמו מתפלת אחרים [עליו]" [יל"ש בראשית צד] ו"כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" (ב"ב קטז, א) – החכם האמתי מזדהה עם החולה ותפלתו עליו היא כ"תפלת החולה לעצמו".

הם קירוב הדעת ונקיות הדעת. נקיי הדעת שבירושלים לא היו יושבים לסעודה או לדין אם לא היו יודעים עם מי יושבים^{טז}. אחרי שאני אוהב אותך, מחבק גם את האחור שלך ומקבל את כולך – יש בכל זאת דברים שאני מסתייג מהם. ההסתייגות היא נקיות הדעת, שלב הגבורה, המשלים את השלישייה של הבנה-הזדהות-אהבה (בינה-דעת-חסד) לרביעיה.

ההסתייגות היא חשובה, אבל איך הדברים הולכים ביחד? איך אני יכול לקבל את כולך וגם להסתייג ממהו שאני מבחין שקיים בך? הכל חוזר לאמונה – אני מסתייג מהדברים שאני מאמין שאינם אתה. איזה חיידק נכנס, איזה פולש, משהו זר, איזה 'דיבוק' – החסרון בא מ'דיבוק', הוא לא אתה באמת, וממילא אני מסתייג ממנו. אני אוהב את כל מה שאתה, אבל בפשטות מותר לומר – בצורה נכונה – ש'זה לא מתאים לך', כמו בחינוך ילדים.

איך מחנכים ילדים? צריך יכולת להעביר לילד שיש דברים שאני שמח שאתה עושה, בני היקה, כי אלו דברים מתאימים לך – אבל הדבר שעשית עכשיו לא מתאים לך, זה לא אתה, וממילא אני מסתייג ממנו. תכיד את עצמך – בדיוק מה שאמרנו, שחסידות באה לגלות את המהות, ועל ידי גילוי המהות לשנות את המציאות לטובה. שוב, זו הגבורה של היועץ – אף על פי שאני מחבק אותך, אני מסתייג מהדבר הזה.

תפארת: רחמים ותפלה

נעבור הלאה: מהי התפארת? מדת הרחמים. רחמים הם לרחם עליך – הרגש העיקרי בין משפיע ומקבל הוא מדת הרחמים. ה' מרחם וגם אני צריך לרחם. אם איני מרחם על המצב הביש שלך – הטיפול לא אמתי. כתוב "תתן אמת ליעקב"^{טז} – ההוכחה שהיחס בינינו הוא

עג סנהדרין כג, א.

עד מיכה ז, כ.

גם "כליות יועצות"⁹⁹. העצה הראשונה, שאם איני מצליח לתת לך לא עשיתי כלום, היא העצה שאתה צריך לבטוח בעצמך. לאחרונה⁹⁹ אנחנו גם מדברים על "עבודה בכח עצמו"⁹⁹. לבטוח בעצמך שאתה יכול לקום ולעזור לעצמך בעצמך – זהו נצח. העצה השנייה היא הצורך להיות כל הזמן בחשיבה חיובית – זו העצה של ההוד.

דוגמה אישית

בקבלה נצח והוד נקראין "תרין תמכי קשוט"⁹⁹, תומכי האמת. האמת שהנצח וההוד תומכים (כ"תמכין דאורייתא"⁹⁹) היא התפארת (עמוד התורה, ו"אין אמת אלא תורה"⁹⁹), אבל אמת היא גם פנימיות היסוד, כמו שנסביר. ריש לקיש (הבעל-תשובה הגדול) אומר "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים"⁹⁹. גם בשלב הזה, של דרישות מהמטופל, לא עזבתי את עצמי, היועץ – אדרבא, כשאני דורש ממך משהו אני צריך לדרוש מעצמי. מהבינה ואילך אמרנו שאני צריך גם לתת לך להרגיש את מה שקורה בתוכי. כאן, איני יכול לדרוש ממך שום דבר אם איני מדגים אותי בעצמי למופת. איני יכול לדרוש ממך בטחון פעיל – אם אין לי אותו בעצמי. צריך שאני עצמי אתחזק הרבה לבטוח בשביל לומר שאתה צריך לבטוח בעצמך. זהו דבר פשוט. זהו הסוד של "תמכי קשוט" – "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים".

עדיין יש כאן דילוג מוחלט מהמדרגות הקודמות – צריך שהוא ידע זאת, אבל העיקר כאן אינו אני ומה שמתחולל בתוכי. אני חייב

של התהליך בו אנו מתבוננים, מאמונה עד חכמה-בטול, הם בתוך המשפיע-היועץ. אחר כך אמרנו שיש כחות – בינה-דעת-חסד וגם גבורה ורחמים – שהם כבר יחס, שהזולת שיושב כאן צריך גם להרגיש, במדה מסוימת על כל פנים, מה שקורה בתוכי. כעת עוברים לנהי"מ (נצח-הוד-יסוד-מלכות), המדרגות האחרונות של התהליך, שהן שלבי התיקון בפועל שעל היועץ לחולל במי שבא להתיעץ אתו.

עד הרחמים, ועד בכלל, הכל הוא מה שאני מעורר בתוכי כלפיו. עכשיו, תכל"ס, אתה צריך לעשות משהו – אני צריך לומר לך ואתה צריך לעשות. הרחמים הם שיא ההתייחסות, ה"מכה בפטיש", והתפנית בין כל התחושות שלי כלפיו לבין הדרישות שלי ממך היא במעבר מהתפארת לכחות המעשה, הנהי"מ.

נצח והוד: בטחון פעיל ובטחון סביל בטחון עצמי וחשיבה חיובית

הכלל הגדול אצלנו (כמבואר באריכות במאמר "אמונה ובטחון" בספר לב לדעת¹⁰⁰) לגבי נצח והוד הוא הסבר שלהם כשני סוגי בטחון – בטחון פעיל, לקיחת יזמה, ובטחון סביל, ידיעה שה' הוא טוב ובטחון בו שיעשה טוב בטוב הנראה והנגלה, "טראכט גוט וועט זיין גוט" ('חשוב טוב יהיה טוב'¹⁰¹).

אלה כבר הדברים שאני, כיועץ, צריך להחזיר בך. שוב, בנהי"מ כבר יש דגש על מה שאני דורש ממך. אני צריך לדעת איך לדרוש ממך לבטוח בעצמך, בבטחון פעיל של הנצח. הדבר הכי פשוט שיועץ טוב צריך הוא לנסוך בך בטחון. אם אתה לא יכול לתת למתייעץ בטחון שהוא יכול לעזור לעצמו – לא יצא מזה שום דבר.

שוב, הדבר הראשון אחרי הרחמים הוא העצות והדרישות ממך. יועץ הוא מי שנותן עצות, והעצות בכלל שייכות לנצח והוד, שנקראו

99 פא ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא, אגה"ק טו.

99 פב ביאור לנועם אלימלך וישלח (נדפס בגליון וישלח השתא).

99 פג לוח "היום יום" כ"ט מנחם-אב. ובכ"מ בחסידות.

99 פד הקדמת תקו"ז ז"ב, ב ("פתח אליהו").

99 פה זהר ח"ג נג, ב.

99 פו ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח; הקדמת איכה רבה פסקה ב; פסקתא דרב כהנא פסקא טו אות ה.

99 פז ב"מ קז, ב.

עט בשנים האחרונות (החל מ"ט תמוז ע"ז) נלמד מאמר "אמונה ובטחון" בסדרת שיעורים.

פ אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ב עמ' תקלז; ח"ז עמ' קצז.

מה קודם למה – וכשבוחרים לתקן דבר אחד קודם צריכים בינתים לשים את הדבר השני בצד, כביכול. אי אפשר לתקן שני דברים יחד, ואם אתה מנסה לעשות זאת – כל המכונה שלך עלולה להתפוצץ. הדוגמה בכללי החינוך וההדרכה היא שיש לאדם שתי תכונות רעות – כעס ושקר. מה צריך לתקן קודם? הוא אומר ביחס שצריך קודם לתקן את הרתיחה, שהיא הכעס. למה? חוץ מהחומרה של "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה"^צ, הוא אומר שרתיחה היא מסוכנת, יכולה לגרום לדברים מסוכנים, ויש להקדים את הטיפול בה – מתאים לכלל ש"סכנתא חמירא מאיסורא"^צ. שקר הוא איסור ורתיחה וכעס הם סכנה, לכן צריך להקדים את המסוכן לפני האסור. זהו אפילו סוג של "דרך ארץ קדמה לתורה"^{צה} – מסוכן הוא דרך ארץ, שייך לכולם, ואיסור הוא תורה, איסור תורה. חשוב לדעת שהקדימה הזו היא גם קדימה במעלה^צ – שבאמת יותר חמוה.

הנחלת המיקוד

אמרנו שהיועץ צריך לתת לך בטחון פעיל ובטחון סביל. כאן, חוץ מהצורך לתת לך דעת מה לתקן קודם ומה לתקן אחר כך, היועץ בכלל צריך ללמד אותך לא להיות מפוזר. מי שעושה הרבה דברים יחד – הוא מפוזר בנפש. צריך ללמוד איך להיות ממוקד – לחנך למיקוד. להיות ממוקד על משהו אחד, אפילו אם תטעה בסידור התיקונים. יותר טוב שתטעה, תקדים את השקר לרתיחה, מאשר שתהיה מבולבל, יום אחד ככה ויום שני ככה, ואז תשאר כל הזמן בנפילות שלך. אפילו כשאדם נופל – הוא צריך לקום, ובשביל לקום צריך להיות ממוקד, לדעת עכשיו אני עושה את זה, ולא עושה משהו אחר. פגם הברית הוא גם

לקשוט את עצמי, ליפות את עצמי, אבל העיקר הוא מה שכעת אני יכול לדרוש ממך תכל"ס. אלה נצח והוד – שני סוגי הבטחון. לבטוח בעצמו ולקום לעשות דברים שיוציאו אותך מה'ברוך' שלך, יחד עם חשיבה חיובית כל הזמן שה' אתך, הוא עוזר לך ואתה בעצם רק "מסייע שאין בו ממש", כתורת הבעל שם טוב הידועה^פ. שוב, אם אין לי בעצמי תכונות אלה למופת, המסר לא יעבור, האנרגיה לא תעבור – צריך להיות "קשוט עצמך ואחר כך [העיקר] קשוט אחרים".

יסוד: מיקוד קדימה ואיחור

בפרצוף כחות הנפש שלנו, פנימיות היסוד היא אמת. "חותמו של הקב"ה אמת"^{פט}, ומשמעות ה"חותם אמת" של ה' במעשה בראשית (סופי התיבות של "ברא אלהים לעשות"^צ) הוא ענין ההגשמה העצמית – ה"לעשות" של האדם בתוך בריאתו של הקב"ה. האדם שמאמץ את שתי בחינות הבטחון הנ"ל, הבטחון הפעיל של הנצח והבטחון הסביל של ההוד, מסוגל מעתה להגשים את עצמו, לגלות את מהותו הפנימית הטובה ובכך לרפא את תחלואי נפשו.

ההגשמה העצמית באה דווקא על ידי מיקוד במשימות החיים, כל אחד בשליחות המיוחדת לו. בכלל, מה יש במדת היסוד? זהו עוד נושא גדול מאד של כללי החינוך וההדרכה, שדובר עליו רבות^צ – שהיסוד עושה סדר, סדר בעבודה. זהו התנאי הששי בכללי החינוך וההדרכה^צ, שהרבי הריי"צ קורא לו דין "קדימה ואיחור" – מה בא קודם ומה בא אחר כך. היסוד הוא צנור שמסדר את הגולות אחת אחרי השניה. כשמחנכים ומייעצים צריך להכריע, להחליט,

פח כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קצגב.

פט שבת נה, א.

צ שם ב, ג.

צא בנוסף למקורות הנ"ל הערה נט ראה גם אמנות החינוך ח"ב פרק 6, מבחר שיעורי התבוננות חט"ו עמ' 93 ואילך, כמטמונים תחפשנה ח"ב עמ' כח ועוד.

צב כללי החינוך וההדרכה פט"ו.

צג זהר ח"ג קעט, א; רלד, ב; זהר חדש (מדרש הנעלם) כא, א. ראה שבת קה, ב.

צד חולין י, א.

צה ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

צו ראה אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בספר לחיות עם הזמן בראשית עמ' מ).

להמליך את ה' על כל מה שקרה אתך וקורה אתך. כמה שעבדת קשה, "עבודה בכח עצמו", באמת "כל פעל הוי' למענהו"^{קא}.

המלכות כאן היא כמו הודיה – "איהי בהוד"^{קב}. ההוד כאן היה בטחון סביל, "טראכט גוט וועט זיין גוט". הסוף של כל תהליך טוב הוא הודיה – הודיה של מלכות. בשביל להעביר אליך את התחושה הזו, כמובן גם אני צריך זאת – אבל עיקר התכל'ס, אחרי הכל, שאתה תוכל להודות לה' כי טוב. על כך נאמר שכל מה שה' ברא בעולם – כל הצרות שה' ברא – הכל לכבודו. שבסוף, כאשר יתוקן, יתנו את כל הכבוד לקב"ה – זהו כבוד מלכותו וזו "דירה בתחתונים"^{קג}.

"גם זו לטובה"

לפני כמה ימים שלחו וידאו עם שיחה של הרבי על בטחון – משהו מאד ברור ויפה, שכדאי לשמוע^{קד}. הרבי אומר שכמה שצריך לבטוח לכתחילה שהכל יהיה בטוב הנראה והנגלה – יתכן שמה שקורה בסוף הוא לא לפי הציפיות שלך, ואז צריך לדעת ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"^{קה} ו"גם זו לטובה"^{קי}. הוא מסביר ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" לא תמיד גלוי, והוא מתייחס בעיקר למניעת נזק (כמו בסיפור של רבי עקיבא, שאמר זאת, בו התברר שכל הצרות ה'קטנות' הצילו אותו מהשודדים), ואילו "גם זו לטובה" הוא כאשר מתגלה שהתוצאה יותר טובה ממה שהיה קודם (כמו בסיפור של נחום איש גז, שהעפר שנתן למלך היה יותר טוב מהאבנים היקרות כו').

זו הפנימיות של המלכת ה', עם הקשר בין ההוד והמלכות – התודה לה' כוללת גם הודיה

פיזור הנפש^{קיא}.

שוב, בשביל ללמד מישהו להיות ממוקד, ולא מפוזר, צריך שגם אני אהיה כך – "קשוט עצמן ואחר כך קשוט אחרים". בשביל לחנך את הזולת להיות ממוקד – אני עצמי צריך להיות דוגמה של אדם ממוקד. על כך כתוב "הפעם ילוה אישי אלי"^{קיב} – צריך ליווי. עיקר הליווי של היועץ בהמשך הטיפול הוא לשמור על המיקוד, עד שהוא הופך להיות 'עצמי' – שהמטופל קונה תכונה זו כטבע שני (טבע שני בגימטריא אמת כידוע^{קיד}, היינו האמת של מדת היסוד בנפש). ברגע שאתה כבר לא מפוזר – אתה כבר בדרך הנכונה לריפוי הנפשי שלך. זהו היסוד. כשהאדם הופך לממוקד אפשר לשחרר אותו – לא צריך יותר פגישות, רק תבוא לבקר אותי ולבשר בשורות טובות.

מלכות: המלכת ה', תודה וקבלה עצמית

להודות לה' על כל התהליך

החינוך למיקוד הוא סוף הטיפול המעשי, אבל יש עדיין ספירה אחת, "אחרון אחרון חביב"^{קיא}, המלכות. מהי המלכות? התחלנו מהאמונה שהכל הוא ה' וכו'. המלכות היא המלכת ה' על כל התהליך – הכל זה אתה יתברך, לא אני. אני נמצא כאן כ"מסייע שאין בו ממש", כנ"ל, אבל באמת אתה ה' עשית הכל. הלימוד הזה הוא הדבר האחרון שעל היועץ להחדיר בנפש המטופל – ה"מכה בפטיש". אם אתה חי את הנס שה' עשה לך, שרפא אותך – הרי זה באמת נס גדול שהצלחת, בכחות נפש אדירים, לצאת מה'ברוך' שלך – אתה כעת עצמן האמתי כי גלית את המהות שלך, אתה כעת אדם חדש כי שנית את המציאות שלך, אך מעתה עליך

קא משלי טז, ד.

קב ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

קג תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

קד משיחת כ' מנחם אב תשמ"ה.

קה ברכות ס, ב.

קי תענית כא, א.

קיא ע"פ שיחת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב תורת שלום עמ' 172 ואילך (הובא ונתבאר בגליון ויצא ש"ז). ראה גם מ"ש"ה ח"ד עמ' 147; מעין גנים לפרשת תצא. ובכ"מ.

קיב בראשית כט, לד.

קיד ראה הטבע היהודי עמ' קמ. ובכ"מ.

קיב בראשית רבה עח, ח (הובא ברש"י לבראשית לג, ב).

דרכיו" ("נעוץ סופן בתחלתן" קיג), אמונה במלכות, "אל אמונה ואין עול צדיק וישד הוא" קיד) מתגלה ה"ו חסיד בכל מעשיו" קטו.

סיכום

עד כאן בקיצור נמרץ. ולסיכום:

אמונה

אמונה במהות המטופל, בהשגחה הפרטית שבמפגש, בטוב ה' וביכולת לתקן

תענוג

תחושת התענוג (האלקי והאנושי) העתידי מהצלחת היעוץ

רצון

התעוררות רצון היעוץ לעזור

בינה

הכרה שה' עשה הכל הבנה פסיכולוגית ומציאת הנקודה וסוציאליזציה

חכמה

הדרושה לזולת

דעת

הזדהות

גבורה

אהבה חובקת כל הסתייגות ותוכחה

חסד

תפארת

רחמים ותפלה

הוד

בטחון פעיל חשיבה חיובית

נצח

יסוד

מיקוד

מלכות

המלכת ה' על הכל – הודיה וקבלה עצמית

על כל מדה ומדה שהוא מודד לך^{קז} (הדרגה העליונה של אהבת ה' "בכל מאדך"^{קח}). יש הסתכלות של "כל דעביד רחמנא לטב עביד" והסתכלות ש"גם זו לטובה"^{קט}, אבל בכל אופן, האמונה שמה שה' עשה הוא הכי טוב – היא המלכת ה' לגמרי.

קבל את עצמך

ועוד ממד של המלכות: המלכת ה' על כל מה שקורה היא גם ללמד את האדם לקבל את עצמו כפי שהוא. התסכולים והבעיות של רוב האנשים נובעים מכך שהם לא מוכנים לקבל את עצמם כפי שהם. הדבר ניכר אפילו בנוגע לנטיות ההפוכות, סוגיא שמדברים עליה הרבה היום – יש לאדם טרוניה על ה', 'למה בראת אותי ככה?!'. אחרי כל העבודה, כשנגמר כל הסיפור, עדיין לי יש בעיות שאיני 'מבסוט' מעצמי, מאיך שאני. המלכות היא קבלה, וחלק מהמלכת ה' היא קבלת עצמך כפי שאתה – הידיעה ש"אני לא עשיתי את עצמי"^{קי} ויש לה' את הסיבות למה עשה אותי כפי שעשה. יש כאן חזרה לאמונה – קבל את עצמך מתוך אמונה שה' עושה הכי טוב, "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" ואפילו "גם זו לטובה", והכל מתוך שפלות.

קבלת עצמך כפי שאתה – כפי שה' ברא אותך, גם לאחר כל ההשתדלות שלך לגלות את המהות ולשנות את המציאות – היינו הצדקת ה', בסוד "צדק מלכותא קדישא"^{קיב}. ככל שהאדם מצדיק את הקב"ה, כולל את מה שנראה בעיניו כדין, הדין מתרכך ומתמתק ומתגלים החסדים של ה' קיב – ככל שמכירים ש"צדיק הוי' בכל

המלכות, שיהיה בית הקיבול של כל האורות העליונות, צריך לקבל את הדינים הגבורות באמונה שכל מה דעביד כו' (ובאמת בודאי 'מגיע לי' הדין הקשה, כעונש שהוא תיקון כו'). "דינא דמלכותא דינא" (ב"ק קיג, א) – ה"דינא" הראשון הוא "דינא קשיא" ונעל ידי צידוק הדין הוא הופך להיות ה"דינא השני", דינא רפיא, ואז עוד יותר מתמתק והופך להיות "חסדי דוד" [והייתי שפל בעיני] הנאמנים.

קיג ספר יצירה פ"א מ"ז.

קיד דברים לב, ד.

קטו תהלים קמה, יז.

קז ברכות פ"ט מ"ה.

קח דברים ו, ה.

קט ראה גם לקו"ש ח"ב תבוא (ד"ז), "אמונה ובטחון" פ"ה, שיעור כ"ט אדר תש"פ (להשכילך בינה 5, נדפס בגליון חקת תש"פ) ועוד.

קי תניא פל"א.

קיב הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

קיב ובמושגים פנימיים: צידוק הדין היינו סוד "בנין המלכות מהגבורות" (ע"ח ש"כה' דרוש ב) – כדי לבנות את כל

שוב, כל אחד מהדברים הוא עולם מלא בפני עצמו, אבל התהליך השלם זורם מאד יפה. אני מקווה שנזכה לראות את השיעור הזה כתוב

בהרחבה וגם לראות אותו מקוים בפועל על ידי כולם.

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדָרֵךְ

- ◆ הקדמה ליעוץ היא אמונה ב"חלק אלוה ממעל ממש" של כל יהודי ובפוטנציאל האיך־סופי של כל אדם.
- ◆ יש להאמין שמפגש היעוץ הוא 'יחוד נשמות' שה' זימן בהשגחה פרטית.
- ◆ הסנכרון היונגיאני מתמקד בחריג ומעורר ישות ואילו האמונה בהשגחה פרטית מכירה בידו המכוונת של ה' בכל ומעוררת הכנעה ויראת שמים.
- ◆ "אם אתה מאמין שאפשר לקלקל [קלקול רוחני] תאמין שאפשר לתקן [תיקון רוחני]".
- ◆ גילוי טוב ה' בהשגחה פרטית הוא "יחוד קודשא בריך ושכינתיה".
- ◆ כדי לעזור יש להשתתף בתענוג שיהיה לקב"ה ולזולת מההצלחה.
- ◆ כדי להכנס בעובי הקורה ולהצליח לעזור על האדם לרצות להיות השליח־הצנור לענין.
- ◆ על היועץ להכיר שה' לבדו פעל — אך הצהרה קולנית על כך היא 'אור אדום' של בטול חיצוני.
- ◆ מתוך צמצום־עצמי מסוגל היועץ לאתר את ה'נקודה' השייכת למי שיושב מולו.
- ◆ חשוב והכרחי שהמטופל ירגיש שהיעוץ מבין אותו, מזדהה אתו ואוהב אותו.
- ◆ היועץ הטוב הוא פסיכולוג (המבין את המהות) ועובד סוציאלי (המבין את המציאות־המצב).
- ◆ הזדהות עם הזולת היא הרגשת קרבה ומציאת חסרונותיו בתוכי.
- ◆ האהבה היא קבלת־חיבוק הזולת כפי שהוא.
- ◆ בחינוך ויעוץ צריך לדעת להסתייג — 'זה לא מתאים לך'.
- ◆ היועץ־הרופא תמיד מתפלל על הזולת מתוך הזדהות עצמית.
- ◆ היועץ יכול לדרוש רק מה שהוא משמש לו דוגמה אישית — "קשוט עצמך תחלה".
- ◆ העצות הטובות ההכרחיות תמיד הן בטחון עצמי וחשיבה חיובית.
- ◆ כשהאדם הופך לממוקד — ניתן לסיים את הטיפול.
- ◆ עדיף להיות ממוקד בטעות מאשר מבולבל.
- ◆ תכלית העבודה היא המלכת ה' על הכל — הכרה שהוא עשה הכל, תודה על המאורעות מתוך ידיעה ש"גם זו לטובה" וקבלה־עצמית מתוך צידוק הדין.
- ◆ כשמצדיקים את דינו של ה' מתגלים חסדיו.

קול התור

שמדבר בדברים גשמיים ונראה לעיני אדם שהוא נפסק מדבקותו אבל באמת אינו כן אלא גם באילו הדברים הוא מכויץ בהם כוונה עליונה # וזה הצדיק נקרא בשם תור מחמת שהוא משפיע השפעה ושמחה בעולם ע"ש וקול התור נשמע בארצנו שהוא לשון שירה ושמחה... וזה שאמר הקדוש ברוך הוא שלח כו' ויתורו את ארץ כנען דאזתה שעה כשרים היו בפרש"י והיה כוונת השם יתברך שיתקנו הם בארץ ישראל בקדושתם תקנה לדורות ולגרום השפעה ושמחות על ידי קדושתם # ולכן אמר ויתורו כנ"ל רמז להצדיק המשפיע כנ"ל וגם כוונת משה היה ששילחם לתור את הארץ גם כן לזה הכוונה לתקן השפעה לדורות ותדקדק היטב ותמצא מרגוע לנפשך.

תורים ובני יונה

"בני יונה" הם "הצדיקים הקטנים". יונה היא סמל הדבקות בה' – כמו שכנסת ישראל בכלל נקראת יונה, "עיניך יונים", "מה יונה זו משעה שמכרת בן זוגה עוד אינה ממירה אותו באחה, כך ישראל משעה שהכירו להקב"ה לא המירוהו באחר"¹ – וכן הצדיק בבחינת יונה דבוק בה'. אך טרדות העולם מפרידות את הצדיק הזה מדבקותו. זהו ענינו של יונה בן אמת הנביא שברח מלפני ה', דהיינו שהכניס עצמו בטרדות (טרדת יורדי הים, "מים רבים"), כדי שלא יוכל להתנבא, ועשה זאת כ"עבירה לשמה" שלא יהיה קטרוג על ישראל שהגויים עושים תשובה והם לא (כמפורש בחז"ל²). בן אמת היינו שדבוק באמת ולא מוכן לתשובה שאינה אמתית). תורים הם הצדיקים הגדולים, שגם טרדות

המרגלים נקראו בפרשתנו "תרים", והפועל העיקרי בשליחותם הוא לתור, לעומת התוכחה בספר דברים שם כתוב "ויחפרו" (לשון בושה, "כתיב הכא 'ויחפרו לנו את הארץ' וכתוב התם 'וחפרה הלבנה ובושה החמה' וגו"³), **חפרה** אותיות **חפרה**). ומפרש הנועם אלימלך שתרים רומז לתרים. יש תורים ויש בני יונה, תורים הם דווקא גדולים ובני יונה דווקא קטנים, לכן "כשר בתורין פסול בבני יונה, כשר בבני יונה פסול בתורין. תחלת הציהוב בזה ובזה פסול"⁴ – והם רומזים לשני סוגי צדיקים:

דאיתא בגמרא למה נמשלו ליונה מה יונה אינה מחלפת את בת זוגה כך ישראל אין מחליפים אלהיהם והיינו שהם מדובקים אליו יתברך תמיד כי כן הוא ראוי ועיקר לאדם שיהא דבוק בהבורא יתעלה ולא יפסיק... והצדיק הזה הדבוק בהבורא יתברך נקרא יונה ע"ש שהוא דבוק בו כיונה כנ"ל וזהו שנאמר ויברח יונה תרשישה מלפני ד' שהוא היה דבוק בהשם יתברך באמת ועל שם זה נקרא יונה אמיתית... והנה יש צדיק במדרגה עליונה מאד שהוא דבוק תמיד ולא יטרידו שום טירדא ואף

ערוך מרשימת הרב כ"ז ניסן תשפ"א, ע"י יוסף פלאי.

א סוטה לד, ב.

ב חולין פ"א מ"ה. פירוש רע"ב "תחלת הציהוב – כשמתחיל להביא נוצה יפה צהובה סביב לצוארו, פסולים בזה ובזה. בבני יונה פסולין משום גדלן. ובתורים משום קטנן. דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו".

ג שיר השירים רבה א, ב.

ד כמובא במפרשים בתחלת ספר יונה.

וכן הצדיק "בן יונה" דבוק בה' ע"י הסתכלות, "לאסתכלא ביקרא דמלכא". אם כן, הצדיקים הגדולים, התרים, הם דרגת "תמתי" – תאומתי, כביכול לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני¹¹ – דרגת "שוין בקומתן" של בני הזוג (כמו לפני מיעוט הירח, וכן לעתיד לבא "והיה אור הלבנה כאור החמה"), דבקות שכל טרדות העולם אינן מפסיקות אותה, אחדות בדרגת הכתר, קוצו של יו"ד.

יהושע וכלב

וביחס למרגלים: תכלית שליחותם היתה שיהיו במדרגת תרים-תורים, הצדיקים הגדולים המשפיעים שמחה לעולם, ואז "קול התור נשמע בארצנו", בשורת הגאולה בארץ ישראל. אך לבסוף נפלו המרגלים לבחינת יונה, ומתוך הטרדה הפסיקו מדבקותם. משם הגיעו לאונאה עצמית, עד שחפרו את הארץ (לשון בושה כנ"ל). נמצא שיש שתי בחינות יונה, ובסך הכל שלש דרגות: הצדיקים הגדולים, תורים; הצדיקים הקטנים, יונה, דרגת יונה בן אמתי (צדיק אמת אך קטן); ויונה לשון אונאה, כאשר הצדיק נפל, "שבע יפול צדיק", עד שהגיע ל"חפרה" בושה וחפרה. ויש לומר שיהושע בן נון הוא הצדיק הגדול בדרגת תור (חשיבותו כאשר משה הוסיף לו יו"ד בשמו); כלב בן יפנה הוא בחינת יונה בן אמתי; ועשרת המרגלים שחטאו היינו הוינה שנפלה.

יהושע מתקן את "ויחפרו לנו את הארץ", "וחפרה הלבנה" ("פני יהושע כפני לבנה"). והנה **חפר** כתוב בספר יהושע "מלך חפר אחד" = **יהושע**, וכן בתורה יש "צלפחד בן חפר" שבנותיו חבבו את הארץ וזכו לנחלה בה (והן מזרע יוסף, "יוסף חבב את הארץ ובנותיו חבבו את הארץ", כמו יהושע בן נון שמזרע יוסף). **חפר** בקדושה מתקן **רפח** ניצוצות.

העולם לא מפסיקות אותם מדבקותם ("מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה"), כי יש להם כוונה עליונה גם בדברים גשמיים, והם משפיעים שפע ושמחה בעולם, "וקול התור נשמע בארצנו".

הצדיקים הקטנים, בני יונה, צריכים לנהוג תמיד בקטנות ובהכנעה, ולהזהר מטרדות שתפסקנה את דבקותם. אבל הצדיקים הגדולים יודעים מתי לנהוג בגדלות, כפי חכמת אלקים שבקרבם. הקטנות הכשרה בבני יונה פסולה בתורים, דהיינו הכנעה ושפלות יתר פסולה בצדיקים הגדולים שצריכים להכיר בכחם להתפלל ולהושיע ולהשפיע כו'. ואילו הגדלות הכשרה בתורים פסולה בבני יונה, "ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות ממני"¹². אכן, אלו ואלו צריכים להזהר מ"תחלת הציחוב", דהיינו שמחה והתפארות מעצמו (צהוב הוא גוון התפארות כנודע), שמץ ישות ופניה לגרמיה.

יונתי תמתי

הצדיק הקטן, בן יונה, הוא בבחינת יעקב (עקב, "יעקב הקטן"), והצדיק הגדול, תור, בבחינת **ישראל (לי ראש)**, והרמז: **תור בן יונה = יעקב ישראל**. תור שייך לתורה – התורה נותנת גדלות (כמו כבוד תלמידי חכמים וכו'), ו"קול התור" הוא "קול תורה". בן יונה לשון אונאה – זהירות מאונאה עצמית, בתחושה תמידית של הכנעה ושפלות. נמצא שהצדיק "בן יונה" שייך בעיקר לשפלות, והצדיק "תור" שייך בעיקר לשמחה – וביחד הם יחוד שפלות ושמחה, הא בהא תליא.

'בני יונה' שייך לדרגת "יונתי" בשיד השירים "פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי", "אחת היא יונתי תמתי". "יונתי" היינו "עיניך יונים" – התקשרות בני הזוג בעצם הסתכלות (כזוג יונים המביטים זה בזו באהבה), כנגד המוחין חב"ד,

11 תור תמתי = יום פעמים הוי', דהיינו "והיה אור הלבנה כאור החמה".

12 שיר השירים רבה ה, ב.

ה תהלים קלא, א.

ו ראה ברכות ב, ב "זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות".

שליחות המרגלים

לדבר לשון הרע, מהמעשה שלך שאחותך לקחה בשביל שבילה בדברה בך, ותהיה מלת 'לך' בשבילך כלומר בשבילך אני אומר שלח". ובמה שכתב רש"י בדבור הבא "שלח לך לדעתך" וכו', מפרש המשכיל לדוד שלא בא לפרש את המלה "לך", שכבר התפרשה בדבור הראשון, אלא שיש קושי ענייני, כיצד יתכן שמציווי מפורש תבוא תקלה, ולכן אומר "לדעתך". עכ"ד. אך לא נראה כדבריו, אלא את המלה "לך" מפרש רש"י דוקא בדבור השני, דבור המתחיל "שלח לך", ואילו בדבור הראשון כתב "שלח לך אנשים" (ולדברי המשכיל לדוד היה צריך להביא רק "שלח לך"). והרבי מבאר: הוקשה לרש"י שהיה צריך להפריד בין מעשה מרים לחטא המרגלים כדי שלא נטעה ששניהם באותה דרגה, ולכן הוצרך לפרש מה באה ללמד סמיכות הפרשיות^א.

ובפשטות י"ל שרש"י מביא דרשת סמיכות כשהיא מתיישבת בפשוטו של מקרא, ואין הכרח לומר שבא ליישב קושי מיוחד. ואע"פ שמפרשי רש"י חותרים למצוא "מה היה קשה לרש"י", ניתן ללכת בדרכו של רש"י עצמו שאינו מעלה קושיות אלא מפרש בפשטות (וכל הקושיות האפשריות נופלות מאליהן), מתאים לדרך הפנימיות של "אילנא דחיי דלית תמן קשיא"^ב. דרשת סמוכין וסמיכות פרשיות רומזת

[יג, ב] שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלְחוּ כָל נָשִׂיא בְּהֶם. [יג, ג] וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל פִּי ה' פְּלִים אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה.

[א] **שלח לך אנשים** למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. **שלח לך** לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר ותקרבוני אלי כלכם וגו', ומשה נמלך בשכינה. אמר אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר אעלה אתכם מעני מצרים וגו', חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא ירשוה. [ב] **על פי ה'** ברשותו שלא עכב על ידו.

סמיכות הפרשיות

המפרשים האריכו מה ראה רש"י לפרש כאן את סמיכות הפרשיות. הגור אריה פירש שישראל כבר בקשו לפני כן לשלוח מרגלים (ככתוב בפרשת דברים "ותקרבוני אלי... נשלחה אנשים"), אך ה' צוה לעשות זאת רק לאחר מעשה מרים, כדי לסמוך וללמדם שלא ידברו לשון הרע. אך קשה להעמיס זאת בפשט רש"י. והמשכיל לדוד פירש: הוקשה לרש"י למה כתוב "שלח לך", אלא שזוה מובן לפי סמיכות הפרשיות "לפי שיש להם מהיכן ללמוד שלא

א נערך מרשימות הרב ע"י יוסף פלא.

א לקו"ש ח"ח פרשת שלח שיחה א.

ב זהר ח"ג קכד, ב. ומבואר בתניא אגה"ק כו.

כי היה לו הנאה שאם לא היה שולח המרגלים היה צריך למות כי נגזר על משה שלא ליכנס לארץ... ועתה בעוון המרגלים נגזר עליהם להיות במדבר מ' שנה וזהו הנאתו שחי מ' שנה יותר". מה שמביא בשם רש"י "להנאתך ולטובתך" לא נמצא ברש"י לפנינו (אלא בכמה מפרשים שפירשו כך בסתם¹). והנה בפרשת לך לך פירש רש"י "לך לך, להנאתך ולטובתך"² (ואין עוד לשון כזו בפירוש רש"י) – בשני המקומות מדובר על הציווי ללכת לארץ ישראל! נמצאו שני עדים שענין ארץ ישראל הוא "להנאתך ולטובתך", ככתוב בהמשך "טובה הארץ מאד מאד" – הן הנאה וטובה לכלל ישראל, והן הנאה וטובה בפרט לאברהם ומשה, כאשר הנאה לצדיק הדור היא הנאת כל הדור (בגשמיית וברוחניות), והיא נחת רוח להשי"ת, הנאתו וטובתו כביכול. הרי משה משתוקק להכנס לארץ, והיה ראוי שיכנס אליה, זו הנאתו וטובתו הגדולה ביותר! ומה שפירש במושב זקנים שהנאה למשה היא היות שנגזר עליו שלא יכנס לארץ (וכך יחיה עוד ארבעים שנה) אין זה מוכרח. אדרבה, יותר מתאים לפרש "להנאתך ולטובתך" שיכנס לארץ, כמו אצל אברהם אבינו, והיינו שעדיין היה אפשר לתקן שמשה יכנס עם ישראל לארץ (ויבואר עוד לקמן).

שליחות של רשות

רש"י מפרש "שלח לך, לדעתך אני איני מצוה לך", וכן מפרש "על פי ה'", ברשותו שלא עכב על ידו". דהיינו שלא היה ציווי לשלוח את המרגלים אלא רק נתינת רשות. ורבינו בחיי כתב "כוון הרב [רש"י] לומר אף על פי ששליחות המרגלים על פי ה' ומצותו, לא היתה המצוה ברצונו אלא כדי להשלים רצון ישראל שהיו חפצים בכך, וכענין המלך

לראיית ההשגחה האלוקית, הן בתורה והן בחיי היום-יום בכל צעד ושעל, סמיכות הפרשיות ברצף מאורעות החיים, "מה' מצעדי גבר כוננו"³. והנה, הרוב הגדול של דרשות סמיכות הפרשיות ברש"י הוא בספר במדבר, ספר ההליכה בדרך, "חומש הפקודים" (גם מלשון מאורעות וקורות). עוד יש לומר שכדי לדרוש סמוכים צריך 'סמיכת חכמים', כסמיכת משה ליהושע, להמשיך את ההשראה האלוקית הנצרכת לדרוש סמיכות⁴.

משה וארץ ישראל

מרים דברה במשה והמרגלים דברו בארץ ישראל. המרגלים הושו בפירוש למרים, שהיו צריכים ללמוד ממנה (וב-מרגלים אותיות מרים) – וממילא משה מושווה לארץ ישראל (מושא הדבור)! משה שייך בעצם לארץ ישראל, והיה צריך לסיים-לממש את שליחותו לגאולת ישראל ולהכניס אותם לארץ, אלא שבפועל לא זכה לכך בעצמו (בהיותו "גואל ראשון", אלא כאשר יבוא שוב בתור "גואל אחרון").

ועוד, מרים דברה במשה שפרש מן האשה, וזה שרש (בדקות) לחטא המרגלים שחשבו שצריך לפרוש מארץ ישראל (בחינת האשה). באמת, משה אהרן ומרים שייכים כולם לדור המדבר, ושלתם מתו בשנה האחרונה לגזרת המרגלים, אלא שלולא חטא המרגלים היה אפשר שכולם יכנסו לארץ, כמו שיתבאר (וכן לעתיד לבוא גואל אחרון לא יפרוש מן האשה).

להנאתך ולטובתך

בפירוש 'מושב זקנים' כתוב: "שלח לך אנשים פרש"י שלח לך להנאתך ולטובתך וגו'. הקשה ר"י מה הנאה היה לו למשה בשליחות מרגלים? ותירץ

ג תהלים לז, כג.

ד סמיכות שייכת לסוד האות סמ"ך, בחינת סובב כל עלמין. ובדרך מליצה: הלשון המיוחדת של סמיכת פרשיות היא "למה נסמכה" אותיות נס מכה, רמז לסמיכות בפרקי אבות "עשרה נסים... עשר מכות" (ראה להלן). על דרך "נגוף ורפוא", נגוף למצרים (מכה) ועל ידי זה, רפוא לישראל (נס) – בנשיאת ההפכים הבאה מאור הסובב.

ה רבינו בחיי "ויש מפרשים שלח לך לתועלתך... והתועלת היה שנתארכו ימיו של משה כל ימי המדבר". וראה צרור המור, אלשיך, אור החיים. וראה פרדס יוסף.

ו בראשית יב, א. וראה מעין גנים שם.

והיה רוצה להעלות כדי שיוכל לבוא לארץ ישראל, כי משה היה בבחינת הדעת, ואורא דארץ ישראל מחכים והיה הדעת מגולה שם ביותר ואינם יכולים לסבלו, והיה רוצה לעלות במדרגה יותר גבוהה, לפיכך היה רוצה להביאם בנסיון^ט.

כלומר, משה מכניס במכוון את המרגלים לנסיון ונותן להם "מקום לטעות" (כמו ששמע מפי ה')! כיון שמשה עצמו בטל במציאות כלפי ה', הוא יכול לנקוט במדת הקב"ה (צדיק הדומה לבוראו) ולהעמיד אחרים בנסיון. תכלית הנסיון היא להתעלות (נסיון מלשון "נס להתנוסס") ולזכות לדעת, ככל נסיון אמתי שנועד לקנות דעת, "כי מנסה ה' אלהיכם אתכם לדעת"^י – וכך להגיע לדרגת משה עצמו (שהוא הדעת של כלל ישראל), ולזכות לארץ ישראל שאוירה מחכים. כמו שה' העמיד את אברהם אבינו בנסיונות – החל מהנסיון הראשון המפורש בתורה "לך לך" להגיע לארץ – כך משה מעמיד את המרגלים בנסיון ב"שלח לך" להגיע לארץ. וביתר ביאור (כרמוז בדברי הרב המגיד): אם משה יזכה להכנס לארץ, הוא יתעלה ויגיע לדרגה עוד יותר גבוהה של דעת. אם המרגלים היו עומדים בנסיון, הם היו משיגים את הדעת הזו של משה בארץ ישראל – שהרי הם שלוחי משה, "שלוחו של אדם כמותו", ונמצא שהם עומדים במקומו בארץ ישראל – ואז משה עצמו היה זוכה להכנס לארץ (לאחר שיש תפיסה בדרגתו זו). אך כיון שנכשלו, גם משה לא יכל להכנס לארץ, כיון שאין השגה בדרגה זו. ובזה מובן הפירוש "שלח לך, להנאתך ולטובתך" – שאם יעמדו בנסיון משה יכנס לארץ, ותבוא הגאולה האמתית והשלמה, הנאה וטובה נצחית לכולם, ואם לא יעמדו בנסיון אז הטובה היא שמשה יחיה עוד ארבעים שנה (כדברי המפרשים) וינחיל לישראל את התורה (שנתנה דוקא במדבר לאוכלי המן).

שהיתה מצות השם 'שום תשים עליך מלך', אבל לא היתה ברצונו, כי כן יעיד הנביא 'אתן לך מלך באפי ואקח בעברתי' – דהיינו שיש כאן ממוצע בין מצוה לרשות, ציווי שהוא בדיעבד ולא מרצון גמור לכתחילה.

ההשוואה של רבינו בחיי למינוי מלך היא מהותית: כל ענין המלכות הוא בחינת רשות (המלכות עצמה נקראת רשות, "אל תתודע לרשות"), וכן שילוח המרגלים היה רשות, "אם תרצה שלח... ברשותו שלא עכב על ידו". המלכות היא מצוה, אבל מופיעה דוקא בדרך של רשות, תלויה ברצון העם "ואמרת אשימה עלי מלך", וכן שילוח המרגלים היה דוקא בדרך של רשות, תלוי ברצון משה וברצון העם. גם עצם מושג השליחות שייך למלכות, המלך פועל על ידי שליחיו עושי דברו, וכדי להכנס לארץ היה צורך שמשה ינקוט בהנהגה מלכותית וישלח שליחים. "הכל צפוי והרשות נתונה" – "הכל צפוי" בידיעת ה' מראש את תוצאות המעשה, אבל "הרשות נתונה" למשה ולישראל בשליחות המרגלים, "חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות [והרשות נתונה אם לטעות כעשרת המרגלים או להאמין כיהושע וכלב]".

נסיון המרגלים

ועדיין קשה: הרי בפשט הכתוב נראה ששילוח המרגלים הוא ציווי גמור ולא רשות, כמשמעות הלשון "שלח לך... על פי ה'", וכמו שטענו כמה מפרשים על רש"י^י. ועוד, אם הדבר היה רשות ולא ציווי, מדוע עשה זאת משה ולא חשש למה שאמר לו ה' "אני נותן להם מקום לטעות"? ויובן לפי דברי הרב המגיד "למה שלח משה מרגלים לתור את הארץ? הלא אמר לו הקב"ה 'אני נותן להם מקום לטעות' [ומדוע משה לא חשש שבאמת יטעו]. שהיה רוצה להביא אותם בנסיון, כי משה היה רוצה לעבור לארץ ישראל,

ט ספר אור תורה.

י תהלים ס, ו. כמבואר במדרש בראשית רבה נה, א.

יא דברים יג, ד. ראה דרך מצותיך קפו, א.

ז כמבואר באריכות במאמר 'חטא המרגלים ותשובתו' בספר רוחו של משיח.

ח ראה רמב"ן, ומה שהשיבו מפרשי רש"י, ובהעמק דבר.

המדור מוקדש לזכות:
הרץ הנולד שניאור זלמן שי' שחר - י' סיון.
שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

פרקי אבות

פרק ג', חשנה ז'

המהלך בדרך

גם כאשר "תמים תהיה", כשאתה עוסק בתורה שהיא "תורת ה' תמימה" עליך להזהר להיות "עם ה' אלהיך". בתמצית: הלומד צריך להזהר שלא יחזיק מעצמו וידגיש את האני (נוטריקון אילן ניה, וכן אותיות אני בתוך אילן). כאמור, אילן וניד רומזים לתורה עצמה, וצריך שלא יתפעל מהתורה וישכח את נותן התורה ("שלא ברכו בתורה תחלה").

ועוד, "מפסיק ממשנתו" היינו שמפסיק מעבודת הצדיק ("ועמך כלם צדיקים") שהיא להיות בבחינת משנה (כמו "לחם משנה", "משנה תורה"), לחבר כל דבר בארץ לשרשו בשמים, "כי כל בשמים ובארץ" – "דאחיד בשמיא וארעא"¹ (להיות 'אין וועלט אויס וועלט', בתוך העולם ומחוץ לעולם כאחת) סוד ששה סדרי משנה (כנגד ששת ימי בראשית בהם ברא ה' את השמים ואת הארץ").²

לפי זה יש לפרש "המהלך בדרך" – היינו האדם ההולך בדרך האמת, "דרך חיים", כשלומד תורה מתוך דבקות ובטול לה' נותן התורה, "הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות" (וכמו הביטוי החסידי שאדם זה הוא 'בטול מהלך'). אך צריך להזהר שהתורה עצמה לא 'תפיל' את האדם ל'הרגשת היש' (מודעות עצמית), ברגע שיפסיק את ההליכה

רְבִי יַעֲקֹב אָמַר, הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְשׁוֹנֶה וּמְפַסֵּיק מִמְשַׁנְתּוֹ וְאֹמֵר, מִה נֶאֱמַר אֵילָן זֶה מִה נֶאֱמַר נִיר זֶה, מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאֵלוֹ מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ.

התורה היא אילן ("עץ חיים היא", אילנא דחיי) – וראיית האילן הנאה הגשמי צריכה להזכיר לאדם את שרש האילן, ולא להפסיק ממשנתו. בפרט, האילן רומז לתורה שבכתב הבאה משמים, והניד רומז לתורה שבעל פה הנעשית בידי אדם. שם התנא הוא רבי יעקב, על שם יעקב אבינו עמוד התורה, "תתן אמת ליעקב" ו"אין אמת אלא תורה"³. והנה יעקב אבינו חי אילן נאה, 147 שנים – אילן שנים עד לידת יוסף, ועוד נאה שנים!

גדולי החסידות פירשו⁴: "מפסיק ממשנתו" היינו שעל ידי משנתו-לימודו הוא מפסיק את דבקותו בה! כלומר, כאשר הלומד מתפאר ומתגדל בלימודו, ואומר על עצמו "מה נאה אילן זה" – אילן הוא האדם עצמו, "כי האדם עץ השדה". "ומה נאה ניר זה" – ניר הוא לשון הכנה (כמו "נירו לכם ניר", החרישה המכינה), שמכין לעצמו חלק לעולם הבא. אז "מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו" – הכתוב היינו הפסוק הכללי "תמים תהיה עם ה' אלהיך",

¹ המשך לעמ' 35 <<

ג זהר ח"ב קטז, א.
ד וקרוב לזה פירש בעבודת ישראל, עיי"ש.

א איכה רבה פתיחתא ב.
ב כתר שם טוב רלה. אור תורה תמב.

הסיפור החסידי

רבי בעריש מביאלא | למען יאריכון ימים

רבי דוב בעריש לנדא מביאלא נולד בשנת תק"פ לאביו רבי אברהם לנדא, 'הגאון מטשכנוב'. בתחילת דרכו הסתופף בצל הרבי הזקן מווארק, אך כבר אז השתייך לחבורה הקדושה שסבבה את בנו רבי מנחם מענדל. אחרי הסתלקות הרבי הזקן, התמסר בלב ונפש לרבי מנחם מענדל, עד הסתלקותו בשנת תרכ"ח. לאחר מכן הנהיג עדה בביאלא כשמונה שנים, עד לפטירתו בכ"ה סיון תרל"ו. ממנו יצאו השושלות החסידיות אלכסנדר (מתלמידו) וסטריקוב (מבנו).

היא השמחה. גם היין המשמח מזוהה עם הבינה בקבלה ובחסידות, כשהתבוננות הפנימית נקראת "ינה של תורה", ועליה נאמר "נכנס יין יצא סוד". לעומק העניין ניתן לרדת בעזרת כינוי נוסף לבינה: 'עלמא דחירו' [עולם החירות]. כאשר מסוגלים להבין דבר מתוך דבר, ולא כבולים לתפיסה הראשונית של המציאות, מגלים את הסוד המשמח הטמון בתורה ובעולם כ"יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית". בהקשר זה נזכיר את מאמר חז"ל כי בסעודת שור הבר והלוי יברך על יין זה דוד מלכא משיחא. כוסו תהיה גדולה במיוחד, ותכיל **רכ"א לוגין** (יותר משבעים ושישה ליטרים)! כנראה שכוס זו היוותה את ההשראה לכוסו העצומה של ר' בעריש... מה שנראה כאיבוד הדעת, הוא בעצם הסתכלות עמוקה פנימה, ומכניסת היין של ליל הסדר יוצא סוד כוס הישועה.

דרכו של הרב הקדוש רבי בעריש מביאלא היה להתפלל מאוחר ביותר, ושהה מאד בתפלתו, עד שכשסיים כמעט חשכה לילה, והיה טועם אז פת שחרית עם כוס י"ש חזק מאד – "קוואטירע שפערטר" [שאיך בדוגמתו בימינו], ולאחר מכן היה לומד כל הלילה בעמידה, שהיה לו חומרא ללמוד בעמידה,

החבריא קדישא של פשיסחא, ובפרט בתי ווארקי ואמשינוב, נודעו ביכולת לשתות כמויות אדירות של משקה חריף – בלי שהדבר ישפיע על צלילות הדעת שלהם. אצל רבי בעריש, בא הדבר לביטוי מופלא ליל הסדר:

מרן זי"ע (רבי יצחק מאמשינוב) סיפר, שראה את הכוס שהשתמש הרה"ק מביאלא לצורך ד' כוסות שהיתה גדולה מאד. וכלשונו: "עם איז אריין דארט דריי פערטל פלאש וויין" [= הכוס החזיקה כשלושת רבעי בקבוק יין]. בהשקפה ראשונה, כוסו של ר' בעריש נראית כמתאימה לפורים, לא לפסח... ובכל זאת, איננו עוסקים כאן בסתם שתיה. מהו, אם כן, הסוד המסתתר בכוסות היין?

ראשית, שמחת החג הגדולה שהדבר מבטא, פורצת את הגבולות הרגילים של חגיגות מאופקת. שמחה משוחררת כזו ב"זמן חרותנו" מעידה על יכולתו של ר' בעריש להתרומם מעל המציאות העגומה של הגלות בה אנו שרויים, ולראות את גאולת מצרים כ"אם כל הגאולות" המצמיחה מתוכה את הגאולה האמיתית והשלמה.

אכן פנימיות מוחין דאמא, ספירת הבינה,

וממילא "יאריכון ימיך", שהימים ארוכים...
 כאשר ביקר רבי בעריש את אביו, שדרכו בקודש היתה שונה משלו, צמצם את גבורתו הגדולה למען כבוד אביו. היכולת לכבוש את סדר היום הרגיל היא יכולת הגבור לכבוש את גבורתו עצמה ולהכפיף אותה לקו הימין – זו תכלית התיקון של "לאכללא שמאלא בימינא". התוצאה מהצעד הזה היתה יום ארוך ומלא פעילות, שמן הסתם משמח את האב אף יותר מעצם התפילה בזמנה: סוף סוף יוצא משהו מהילד... רבי בעריש, איש הגבורה, עובד בדרך כלל על ידי התפילה המעלה ומקשרת את העולם לבוראו, אך על ידי כיבוד אביו יכול הוא לפעול יותר במעשים טובים המורידים מטה את השפע האלוקי – בבחינת "ואברהם [איש החסד] זקן בא בימים", כאשר כל יום הוא ארוך ומלא תוכן.

מֶרֶן רמ"מ [מווארקין] נסע לקוצק עם כל ה'עולם' שלו, מלבד תלמידו הרה"ק רבי בעריש מביאלא, שלא היה נוסע אתו לקוצק.
 רבי בעריש, חסידו הגדול של רמ"מ מווארקין, לא היה מוכן לנסוע לרבי אחר אפילו אם רבו עצמו נוסע אליו. ההתקשרות החזקה שלו לרבו נשאה אופי אישי, כקשר של אשה לבעלה. בקשר כזה, גם אם יש רבי גדול יותר, וגם אם רבו בעצמו מקושר אליו, אין זה נוגע כלל אל החסיד: הוא אינו רוצה להינתק לרגע מהצדיק שהוא יסוד עולמו.

"און דער קאפ האט געארבעט" [= וראשו פעל כדבעי].

סדר היום שייך תמיד לגבורה המצמצמת והמסדרת, ואצל רבי בעריש על אחת כמה וכמה: בתפילתו ובהכנות אליה עובד ר' בעריש משעה מוקדמת בבוקר ועד שעה מאוחרת בערב. את הלילה הוא מבלה בלימוד, ודווקא בעמידה. הדבר היחיד במהלך היום שדומה במשהו למנוחה, הוא אכילת מעט לחם ושתיית כוס משקה שהיתה ממוטטת כל אדם ממוצע. אפשר לומר כי ר' בעריש הרחיב ככל יכולתו את הוראת השולחן ערוך "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו". בעוד סדר העבודה שתיארנו שייך לגבורה, כיבוד אב ואם הוא הופעה של חסד. גם ביחס לחלק השני של המצווה, מורא אב ואם, אך גם ביחס לעצם המצווה: בעשרת הדברות מכוונת מצות "כבד את אביך ואת אמך" כנגד החסד (כשאינן כאן המקום להאריך בפרטי ההקבלה), והיא החותמת את הלוח הימני השייך לצד החסדים שבלוחות. מה עניין כיבוד הורים לעבודתו של רבי בעריש? מפני שדווקא על רקע הגבורה שבסדר היום, בולטת החריגה שלו כאשר בקר את אביו, מגדולי ישראל בדורו:
 כאמור, היה מסיים תפלתו עם חשיכה. כאשר נסע אל אביו הרה"ק רבי אברהם מטשעכנוב – התפלל אז בזמנו לכבודו, וכך נשאר לו 'יום ארוך'. ופירש בזה הפסוק "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך" – אם תכבד את אביך, נמצא שתתפלל תפלה בזמנה,

המשך מעמ' 33 <<<

בחזקת סכנה" – הסכנה היא ש"המשנה" המיוחדת שלו תגרום לו להפסיק מהדבקות הפשוטה בה, ולהתחיל 'להתפעל' מהדרך שלו, ואזי כאילו הוא מתחייב בנפשו¹.

הנכונה ויחשוב על עצמו, הנה אני לומד תורה, אני תלמיד חכם...

"המהלך בדרך" מתפרש גם על דרך שאדם מוביל, 'קו' מסוים, משנה ציבורית ועקרונות... בזה צריך להזהר מאד, לדעת ש"כל הדרכים

ה ראה עוד התוועדות י"ט כסלו תשע"ב פ"ב.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

התכחשות לרצון העצמי

אני חש שאני חי, שנים, בהתכחשות עצמית – התכחשות לרצון העצמי שלי, שהיה צריך להיות מורה הדרך בחיי. מה הסבה להתכחשות העצמית הזו? האם בכלל ניתן לצאת מהמצב הזה, 'להתעורר' מהשינה בה אני חי בלי רצון אמיתי שינתב אותי, ואחרי שנים של התכחשות עצמית להכיר באמת שלי?

מענה:

ההתכחשות העצמית נובעת מפחד בתת-המודע של הנפש – פחד שלך להכיר את עצמך באמת, ולחיות לפי מה שנגזר מהרצון העצמי האמיתי שלך. הפחד הזה עצמו הוא תופעה לא-מודעת של פגם הברית. הרבי הרש"ב מסביר כי התוצאה העמוקה של פגם הברית היא העלם השלמות העצמית (ספר השיחות תורת שלום עמ' 172-173, הודפס ונתבאר בגליון ויצא). פגם הברית, שמבטא את העצמיות של הנפש הבהמית (נקודת האון-האני שלה), פוגע בשלמות העצמית של

הנפש האלקית – בנקודת ההזדהות השלמה עם הקדושה, ענג עצמי שאינו זקוק לזולת (שנפגע על ידי הענג העצמי של הנפש הבהמית). השלמות העצמית אינה נפגמת, נחסרת או מכוסה על ידי דבר אחר – היא מתכנסת ומתעלמת מיניה וביה. מכיון שתחושת ההזדהות העצמית עם הנפש הבהמית, שקיימת בפגם הברית, מעלימה את ההזדהות עם הנפש האלקית – האדם מתחיל לחשוש 'מי אני באמת' ומתכחש לרצונו העצמי.

את הפגיעה בשלמות העצמית לא ניתן להשלים על ידי אור חדש ו'חיצוני' (כמו תשובה על חטאים אחרים), אלא יש לחשוף מחדש את השלמות הזו [ועל דרך המשל הידוע ממורנו הבעש"ט שאדם מעולף אפשר לעורר דווקא ע"י קריאה בשמו – התעוררות עצמית – ולא באמצעים חיצוניים].

התיקון לענין האמור הוא בשני אופנים, המשלימים זה את זה:

הראשון, בהתעמקות בפנימיות התורה, כפי שמבואר שם בתורת שלום. לימוד פנימיות

התורה בעמקות מביא להכרה ש"ישראל, אורייתא וקוב"ה כולא חד", המולידה מחדש תענוג עצמי, שעשועים עצמיים הבאים לידי ביטוי בשמחה [בלשון הקבלה – התגלות עתיקא באמא].

השני, התקשרות לצדיקים (שהרי פגם הברית הוא פגם במדת "צדיק יסוד עולם"). מורנו הבעל שם טוב אמר לא לפחד משום דבר בעולם חוץ מה' יתברך – זו תורת יסוד של הבעש"ט ושל הצדיקים ממשיכי דרכו, אליהם יש להתקשר. לא לפחד משום דבר בעולם כולל גם שהאדם לא יפחד מעצמו. מתוך התעמקות בהנחיה לא לפחד משום דבר רק מה', יש להתרגל לעשות דברים נועזים-מעט וכך להשתחרר מהפחד (ההרגל האמור דומה להדרכה ב'צעטיל קטן' לדבי ר' אלימלך מליז'נסק כיצד להתגבר על בושה רעה וכד', על ידי הרגל בכח ובחיצוניות לנהוג הפוך, אלא שיש לעשות זאת בדרך פנימית חב"דית, מתוך התבוננות והתעמקות בשרש הדברים בנפש).

אנכי והילדים

המדרש לילדי ישראל

מה פלאם שלכם?

את שלושים ואחד המלכים של ארץ ישראל.

אותו לילה בו העם בכה, היה ליל תשעה באב. הקב"ה אמר "אתם בכיתם בכיה של חנם" ולכן אני קובע לכם "בכיה לדורות". באותו תאריך נחרב בית המקדש הראשון, בית המקדש השני, וקרו עוד דברים לא טובים לעם ישראל.

איפה מין אלוהים?

סבת החטא ודאי קשורה לנשמות אותם מרגלים שחטאו. חלק מהנשמות של המרגלים נראים שמות מאד מוזרים. בכל התלמוד תורה שלנו אין אף ילד שקוראים לו "גאואל בן מכי" או "שמוע בן זכור", פגשתם פעם ילדים עם פאלו שמות מוזרים? גם חז"ל התייחסו לשמות המוזרים של המרגלים, הם אומרים שהשמות של המרגלים נקראים על שם מעשיהם, על שם החטא שהם עשו.

"רבי! איפה מין אלוהים, מ' נען עך איתך?!"

"זה פלאם של, ככה נקראו די פלונדדתי"

"צוקא אלו יפה, מתאים די, הוא מלמד את

פתשקרי ע' כאן פאדור..."

"ומה פלאם של מלמד?"

איך קוראים לכם? אתם אוהבים את השם שלכם?

אני מאד אוהב את השם שלי. כששאלתי את אבא ואמא למה הם קראו לי ככה, הם ענו לי שבאשר נולדתינוק, ההורים שלו מקבלים "רוח הקדש קטנה" כדי לדעת מה השם שהכי מתאים לו. ההורים שלי פנארה פונו מצין לשם שהכי מתאים לי...

בתחלת פרושת שלח כתובים השמות של המרגלים, שרק שנים מהם היו טובים, הושע וכלב, ושאר העשרה, "העדה הרעה", היו לא טובים. הם ייאשו את העם וגרמו לו לבכות בכו שאמרו "כי חזק הוא ממנו", שאין בכחנו ואין אפלו בכח ה' בפכול, לכבש

בשותף מסודות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג שליט"א כתב הרב איל מימון, מלמד בת"ת תורת חיים בירושלים

לו בשליחות: "יה יושיעך מעצת המרגלים".

אז משהו כאן נשמע לי קצת מוזר: אם המרגלים נקראים על שם המעשים שלהם, והם קבלו את השמות שלהם כשהם נולדו, אולי בעצם לא הייתה להם ברירה? אולי השמות שלהם, שנקראים על שם המעשים שלהם, מכריחים אותם לחטא?

למה זה נשמע לי מוזר? כי אנחנו יודעים שיש לאדם בחירה חפשית, אם אני עושה משהו לא טוב, אני לא יכול להאשים בכך את השם שההורים שלי נתנו לי... יש לי את הרשות והבחירה והיכולת לבחור לעשות טוב ולא להתפתות לעשות משהו רע. גם שם של צדיק לא מכריח אותי לבחור בטוב, בטח יש עוד ילדים שקוראים להם רזי והם לא כותבים מדור על רזי התורה כל שבוע...

דברים אלה דקדוק

יש אנשים שכאשר הם חוזרים בתשובה הם משנים את השם שלהם, במיוחד אנשים שהשם שלהם באמת מסמל משמעות שלילית, או אולי אפילו שם של רשע.

אבל, שמעתי שהרבי מליובאוויטש אמר לאנשים שלא ישנו את השם שלהם. שמעתי על יהודי שההורים שלו, שלא שמרו תורה ומצוות, קראו לו נמרוד — כמו לאותו רשע שמרד

לדגמה, רבי יצחק אומר שהמרגל משבט אשה, סתור בן מיכאל, נקרא ככה מפני שהוא הסתיר וסתר את מעשיו של הקדוש-ברוך-הוא. הוא סתר-שבר את התפקיד שהיה לו: לראות את טוב הארץ ולדווח איה לכבש אותה. סתור על שם סתירה והסתרה.

שם אביו הוא מיכאל, כשם המלאך של עם ישראל ויש הרבה יהודים שנקראים ככה, אבל בהקשר הזה מפרש רבי יצחק את השם מיכאל — שעשה מה את הקדוש-ברוך-הוא, שעשה את ה' עני כבכול, הוא החליש את כח ה'.

רבי יוחנן דורש את השם של המרגל משבט נפתלי, נחבי בן ופסי. הוא אומר ש"נחבי" פרושו להחביא, הוא החביא — כביכול הוריד והכניס תחת השטיח — את מעשי ה' וכונת ה'. ו"ופסי" מלשון פסיעה, שהוא "פסע על מדותיו של הקב"ה", הוא קפץ מעל המדות של ה' ורצון ה'. כך אומר רבי יוחנן, אז בעת אנחנו יודעים את המשמעות של שנים מהשמות.

האם אור?

מתי המרגלים קבלו את השמות שלהם? מן הסתם כבר כבאשר הם נולדו ולא לקראת השליחות שלהם. היחיד שאנחנו יודעים שהשם שלו השתנה לקראת השליחות לארץ ישראל הוא הושע בן-נון, שמשה רבינו הוסיף לו את האות 'י' בתחלת שמו, כדי לסייע

שָׁלֵנוּ.

גם היום זה ככה, לפעמים יש אנשים ש"קובעים" את דעת הקהל. תקשרת שמשדרת כל הזמן דברים שליליים ומיאשים, בדיוק כמו המרגלים שקבעו את דעת הקהל בצורה שלילית וגרמו לעם לבכות.

יש שתי דרכים להתמודד עם כָּהֵ:

דרך אחת היא להיות כמו סתור בן מיכאל: לסתור את הרגשות והדעות השליליות, לסתור את כל הדברים הרעים שאומרים.

אבל אפשר גם לשחק את המשחק "מחץ לקפסה", זאת אומרת שאני לא הולך לשחק במגרש שלך. להתעלם לגמרי מכל מה שאומרים, בפוליטיקה ובתקשרת – אני מחביא את זה. לא שאיני מודע לכה, אלא שאני מחביא את זה, ומשחק את המשחק לפי הכללים שלי. זה הסוד של "נחבי בן ופסי", להיות מסגל להחביא את הדברים השליליים, לדלג מעליהם ולא לקחת אותם בחשבון.

שנוצה ללמד את הכח החיובי של "סתור בן מיכאל" ו"נחבי בן ופסי", וכמוכן את הכח החיובי של השם שלנו ונמצא אותו למלוי שליחותנו בעולם!

שבת שלום ומברך!

5?

בה' וזרק את אברהם אבינו לכבשן האש. כשאותו יהודי חזר בתשובה, הוא רצה לשנות את השם שלו לשם עם משמעות יותר חיובית, אבל הרבי אמר לו שלא ישנה את השם שלו, אלא ישתמש בו למרידה קדושה: במקום למרד באור של ה' הוא צריך למרד בחשך של הקלפות, שמסתירות את הנוכחות של ה' בעולם.

ככה גם אפשר לומר אצל המרגלים. לא משנה איך ההורים שלך קראו לה בשנות הילדות – אפשר לפרש את השם לטובה ולמצל אותו לקדשה.

לדגמה, בשמות שראינו, סתור בן מיכאל ונחבי בן ופסי, שמות שמסמלים דברים שליליים, כמו סתירה והסתרה, התחבאות מה' ודלוג על מדותיו. את כל התכונות הללו נתן לנצל גם לקדשה. אתם יודעים שאני בדרך כלל בחור טוב, משתדל לחשב חיובי ולשמח. אבל לפעמים קורה לי בדיוק כמו שקרה עם המרגלים: במקום שאחשב חיובי, משתלטות עלי כל מיני מחשבות של יאוש, מחשבות לא טובות.

איך זה קרה אצל המרגלים? רוצים לומר שהארץ היא טובה ויש לנו כח לכבש אותה – ופתאום יש כל מיני מחשבות שליליות שמנסות לומר הפוך וליאש: הארץ לא טובה, אין לנו כח לכבש אותה, ובכלל, היא בעצם לא

תורת הנפש

היא אחד העיבודים החשובים ביותר בדורנו של תורת החסידות. בהקדמת ספר התניא כתב אדמו"ר הזקן כי הכניס בספר את "את כל התשובות לכל השאלות" שנשאל במשך עשרות שנים של יעוץ וקבלת-קהל והבטיח למי שילמד את הדברים וינהג לפיהם "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו". הוא הוסיף שכדי להבין את הדברים נכון יש להעזר בליווי של משפיע מתאים. תורת החסידות, שבכתב ושבעל פה, גדושה בכל תבונות-היסוד הדרושות לתיקון הנפש ורפואתה: היא מלמדת על מבנה הנפש, מתארת את התהליכים הכמוסים המתחוללים בתוכה, מעניקה עצות טובות לכל המצבים וגם טוענת את האדם בכוחות כדי ליישם את העצות הללו. אבל, כדי לאפשר לכל אחד להשתמש בעצות לתחלואי הנפש שבתורת החסידות, שבכתב ושבעל-פה, וכדי לבנות את המשפיעים-היועצים המתאימים, יש לתרגם את הדברים ללשון של בן דורנו ולהפוך אותם שיטתיים.

השיעור המרכזי בגליון שלפנינו, שנמסר לצוות תורת הנפש, הוא דוגמה נפלאה ויסודית לכל הדברים הללו: מבנה מפורט, על פי מודל עשר הספירות, של תהליך היעוץ הנפשי מהחל ועד כלה – מהאמונות הנכונות והמניעים הטובים שצריכים להיות אצל היועץ, דרך ההבנה, ההזדהות והרגש שהוא חש ומקרין כלפי מי שפונה אליו ועד ליסודות שעליו לבנות בנפשו של המטופל – בטחון עצמי, חשיבה חיובית, יכולת התמקדות וגם קבלה-עצמית מתוך שפלות והודיה לה'.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

